

MESEC SPOMINA

SPOMINSKA PROSLAVA V SLOVENSKI HIŠI

Junij je za slovensko skupnost v Argentini mesec spomina.

Konec Druge svetovne vojne v prvih dneh maja 1945 Slovincem ni prinesel dolgo pričakovanega miru ampak prav nasprotno. Zaznamovale so ga je s tujo pomočjo pridobljena zmaga revolucije, odločitev številnih za begunstvo, izdajstvo zaveznikov in usmrtitev brez sodbe tisočev neoboroženih mož in žena.

V nedeljo, 14. junija 2026, se je v Slovenski hiši v Buenos Airesu odvila spominska proslava, ki jo vsako leto posvetimo spominu na žrtve vojne in povojnih pobojev. To je dogodek, v katerem molitev za pokoj njihovih duš postane tudi prošnja prav njim, da pri Bogu prosijo za nas, saj smo prepričani, da so že dolgo v Njegovem objemu.

Sveto mašo je daroval delegat č.g. Franci Cukjati, ob somaševanju č.g. Roberta Bresta in č.g. Janeza Cukjatija. Vsak trenutek te svete daritve je imel poseben pomen: berili sta brala Alenka Jenko in Jure Komar, nekdanja in sedanjí predsednik Zedinjene Slovenije, psalm pa Regina Truden, hčerka prisotnega domobranca Slavka Trudna; darove so prinesli sinovi pokojnih domobrancev. Sveto mašo je s svojim petjem polepšal pevski zbor iz San Martina, ki ga vodi Ariana Žigart.

Po maši smo stopili pred spomenik žrtvam, ki že 61 let v tišini glasno priča na dvorišču Slovenske hiše. Pred njim se spoštljivo pokloni vsak obiskovalec, tako preprosti član skupnosti kot tudi najvišji državni mandatar.

Pred ta spomenik je predsednik Mladinske organizacije Ivan Urbančič položil venec rdečih nageljnov, ob njem sta stala Slavko Truden -eden zadnjih še živih domobrancev- in predsednik Zedinjene Slovenije Jure Komar. "Spomin, hvaležnost, slava" - je zapisano na spomeniku. To smo jim dolžni za njihova darovana življenja in to gojimo v naši skupnosti. Nič sovražstva, maščevalnosti, zagrenjenosti.

Zvok žalujoče trobente se je združil z molitvami za pokojne, nato smo vsi skupaj zapeli Mi legionarji.

V dvorani škofa Rožmana je nato potekala akademija.

Navzoče je nagovoril Tone Rode, nekdanji član te naše skupnosti, ki že skoraj 20 let živi

v Sloveniji. Sledila je uprizoritev njegove pesnitve Maša za vstajenje Slovencev.

Maša je pesnitev, molitev, meditacija – tako jo je predstavil sam avtor. Poleg izvornih verzov vsebuje tudi odlomke Brižinskih spomenikov, Prešernovega Krsta pri Savici, Knjige razodetja.

Maša je prošnja in slavljenje, je daritev in zahvala, občestvo in evharistija, kesanje in vstajenje.

Zamisel odrske predstave in režija je delo Jožeta Lenarčiča, s pomočjo Andrejke Vombergar. Meditacije so brali Štefi Bokalič, Daniela Selan in Maksi Žnidaršič, na odru je pa kot mašnik nastopil Jože Oblak, ob njem kot ministranta Nacho Mazieres in Ivan Petkovšek ter skupina vernikov.

Za tehnične zadeve so poskrbeli Aleks Kastelic, Aleks Šuc, Edi Cestnik, Matjaž Ribnikar, oblikovanje programa je prevzela Leila Erjavec.

Dolga desetletja se tu zbiramo v upanju, da bo spomin na žrtve še naprej živel. Zato nam veliko pomeni, da je med prisotnimi in nastopajočimi bilo tudi več mladih - to nam kaže, da bo spomin še naprej živel.

To upanje je letos dobilo tudi bolj konkretno obliko z novelo Zakona o prikritih grobiščih, s katero je bilo določen pieteten in trajen prenos ter pokop posmrtnih ostankov žrtev vojn in revolucije iz prikritih grobišč na ljubljansko pokopališče Žale. Predolgo so mrtvi čakali na to gesto osnovne človečnosti zato upamo, da se bo pokop čimprej izvršil. Cenimo ta korak k spravi slovenskega naroda in se obenem zavedamo, da bo pot do razčiščenja resnice še strma.

Mariana Poznič

GOVOR | Tone Rode

Spoštovane gospe in gospodje, dragi prijatelji, dragi Slovenci v Argentini!

Daleč od Slovenije, vendar z bližino duha in skupnih vrednot, smo se zbrali, da se spomnimo pokojnih rojakov, naših sorodnikov, vseh tistih, ki so jih slovenski komunistični revolucionarji ob koncu druge svetovne vojne, med vojno in po njej izvensodno umorili, ki so bili izbrisani z javnega spomina in desetletja zamlčani ter jim je še danes vzeto dobro ime. K njim se vsako leto vrača naša misel, v trdni veri, da so mnogi, mučenci pri Bogu.

V tej dvorani smo danes zbrani potomci slovenskih povojnih političnih beguncev, teh, ki so bili prisiljeni v izseljenstvo, da bi sebi in svojim ohranili življenje, svobodo in vero. Naši predniki so se podali čez ocean brez materialnih sredstev, vendar z globoko vtisnjenimi vrednotami in izkušnjami v srcu. Izgubili so imetje, domove, grobove svojih dragih. In zavezali so se, da bodo iz svojih življenj, v času, ki jim je na voljo, naredili čim več za večnost.

Judovski mislec Abraham Joshua Heschel je v svoji knjigi o soboti, Gospodovemu dnevu, zapisal nekaj, kar globoko zadeva tudi nas. Ko so Rimljani porušili tempelj v Jeruzalemu leta 70 po Kristusu, so Judje izgubili svoj sveti prostor, kraj, ki je bil njihovo duhovno središče. A vera ni izumrla, življenje je ohranilo smisel. Zakaj? Ker so imeli nekaj, česar nihče ne more porušiti. Po izgubi prostora, jim je ostal čas. Ostal jim je Gospodov dan. Razumeli so, da je čas pred prostorom in da je njihova posebna vloga posvečevanje časa. »Sobote so naše velike katedrale,« je zapisal Heschel. Tempelj v prostoru so podrl. Katedrale v času pa ni mogel podreti nihče.

Tako je tudi ta spominska proslava danes velika katedrala v času. Katedrala spomina. Ozaveščanja zakaj in čemu smo sploh na svetu, zakaj tiktaka ura, zakaj sploh bije naše srce tukaj in zdaj.

Naši predniki so tudi izgubili prostor – domovino, premoženje, svoje lastne domove, ob tem pa tudi mnoge domače, sorodnike, prijatelje. A niso zapravljali časa. Niso izgubili nedelje, ki so jo spoštovali. Niso izgubili vrednot, ne spomina, še bolj so se jih oklenili. Ohranili so to, kar so v samem bistvu. Ohranili so vse, kar jim je sveto in zgradili katedralo delovanja in

posvečevanja v teh mnogih rodovitnih desetletjih življenja v Argentini – katedralo iz vere, vrednot, zvestobe in spomina, ki se prenaša iz roda v rod.

Zakaj je to pomembno danes? Gospodov dan, kot ozaveščanje naloge posvečevanja časa, nujno potrebujemo, če hočemo preživeti našo civilizacijo. Heschel pravi: »Pogumno, nenehno in tiho se mora človek bojevati za notranjo svobodo, da bi ostal neodvisen od suženjstva materialnega sveta. S svojimi telesi pripadamo prostoru; naš duh, naše duše pa letijo proti večnosti, hrepenijo po svetem. Sobota je torej vzpon na vrh. Daje nam priložnost, da posvečujemo čas, da dobro povzdignemo na raven svetega, da se vzdržimo posvetnosti in tako zremo v sveto.«

To je naša dragocena izkušnja. To je naša zgodba, naša zgodovina, ki se je redno spominjamo. In iz teh dragocenih nauk in spominov lahko smiselno živimo tudi danes in v prihodnosti.

Kajti spomin nam daje smer. V teh zmedenih časih nam vedno preti skušnjava, da bi prelomili s preteklostjo in živeli iz dneva v dan. A le spomin nas ukoreninja, nam daje smisel. Filozof dr. Milan Komar, naš izseljenski prerok, je dejal, da sedanjost vsebuje in ohranja preteklost ter pripravlja prihodnost – in da polno živeti pomeni živeti čas v vsej njegovi trirazsežnosti.

Zvestoba spominu pa nas nujno sooča tudi z neizogibnostjo resnice. Moj dragi pokojni tast, dr. Marko Kremžar, je to jasno videl. Neutrudno je pisal o tem, da resnica, če ni izrečena, ne izgine s časom le iz javnega življenja, marveč tudi iz človekovega srca. Dejstva sama so premalo, je rekel – resnica mora biti izgovorjena, glasno in jasno, da prežene laž. To je dolžnost, ki je ni možno izbrisati, naj smo še tako daleč od grobišč v Kočevskem rogu in Hudi jami. In zato moramo resnico redno izrekati tudi v obliki javnih nastopov in manifestacij.

Marko Kremžar pa nas je spominjal še na eno ključno nalogo, nalogo zadoščevanja. Zapisal je tole, in naj nam ostane v srcu: »Odpuščenje, ki je izraz ljubezni, nas vabi, naj vzamemo nase, na pot do sprave v našem narodu, tudi križ zadoščevanja.

- Nadaljuje se na 2. strani.

MESEC SPOMINA

GOVOR | *Tone Rode**- Nadaljevanje s 1. strani.*

Mi smo prizadete krivice davno odpustili, a odpuščanje samo ostane za kristjana nepopolno, če ga ne spremlja želja, da bi se tudi tisti, ki so krivico povzročili, spravili z Bogom. Tega ni mogoče izsiliti. Lahko pa izprosimo. Ker tisti, ki bi se moral pokesati, ne moli, smo dolžni moliti mi namesto njega. «To je tiho a neodložljivo poslanstvo, ki so ga naši predniki s seboj prinesli čez ocean pred desetletji — in je naše še danes.

Na koncu pa bi rad še posebej poudaril, da mučenci, ki so v brezna padali z različnimi venci v rokah, niso le žrtve, do katerih imamo vsekakor moralno dolžnost spominjanja, zahtevanja dostojnega pokopa in poprave krivic, temveč so predvsem naši živi, mogočni priprošnjiki. V Maši za vstajenje Slovencev jih imenujem »duhovno razkošje prihodnjih rodov«. Oni so resnična duhovna velesila slovenskega

naroda. Če verjamemo v občestvo svetnikov, potem smo lahko tudi prepričani, da so naši mučenci priprošnjiki pri Bogu, čudovita duhovna moč, ki učinkuje danes in lahko sooblikuje zgodovino, naše osebne in skupnostne zgodbe in usode. Naravno je, da jih najprej mi resnično vzamemo za svoje. Priporočajmo se jim, naj oni prosijo Boga za nas, našo skupnost, naš narod, za Cerkev, za slovensko in argentinsko družbo, za slovensko in argentinsko državo.

Naj zaključim z verzi iz Maše za vstajenje Slovencev, ki je nastala kot odmev, kot dialektični odziv, 77 let kasneje, na pesnitev Velika črna maša za pobite Slovence, dr. Tineta Debeljaka. V njej sem tako napisal:

*Zato Slovenec
vstani in hodi
z vsemi s katerimi
si skupaj na poti
z oporo tistih*

*ki so že srečno na cilju
zaradi onih ki še
prihajajo v zgodovino
vstani z duhovno
močjo mučencev
ki prosijo za Cerkev
in domovino
ki so neizčrpna sila
na strani teh ki gradijo*

Dragi prijatelji, dragi sopotniki v času: ohranjamo to, kar nam nihče ne more vzeti. V Božjo čast in slavo, v vreden spomin na naše mučence, posvečujemo čas, radodarno ga delimo z drugimi, tako da bomo na tem svetu naredili čim več dobrega. Spodbujajmo k temu tudi svoje otroke in vnuke, kajti spoštovanje naših mučencev je v bistvu tudi zvestoba do nas samih.

In postavimo Boga na prvo mesto — kajti le tako bo vse na pravem mestu.

SPOMINSKA PROSLAVA V KOČEVSKEM ROGU

V soboto, 6. junija, se je lepo število Slovencev zbralo ob breznu pod Macesnovo gorico na 37. roški spominski slovesnosti in se poklonilo spomenu na žrtve komunistične revolucije.

Že na predvečer slovesnosti so se zbrali večinoma mladi romarji, ki so prebedeli noč ob molitvi, meditaciji in sveti maši.

Spominska proslava se je začela s polaganjem vencev. K breznu so vence položili: garda slovenske vojske v imenu predsednice republike, predsednik vlade Janez Janša v spremstvu garde, varuhinja človekovih pravic Simona Drenik Bavdek in zagovornik načela enakosti Miha Lobnik, Matija Ogrin in dr. Helena Jaklitsch v imenu Nove Slovenske zaveze, župan občine Kočevje Gregor Košir, Jernej Vrtovec v imenu stranke Nova Slovenija, Aleš Hojs v imenu stranke SDS, spominsko svečo je prižgala Tanja Antunović Hadžić v imenu hrvaške vlade.

Slovesnost se je nadaljevala s sveto mašo, ki jo je daroval novomeški škof dr. Andrej Saje. Pri homiliji je med drugim dejal: «*Macesnova gorica je kraj, kjer se slovenska zgodovina dotika najglobljih vprašanj človekovega dostojanstva, resnice in smisla življenja. V teh gozdovih so bili po koncu druge svetovne vojne brez sodbe usmrčeni številni ljudje. Mnogi so bili desetletja brez imena v javnem spominu in brez kraja, kjer bi njihovi svojci mogli prižgati svečo ali zmoliti molitev.*

Kot ljudje in kot verniki smo prišli sem, da izrazimo spoštovanje njihovega dostojanstva ter prosimo Boga za prihodnost našega naroda. Nobena človeška beseda ne more v celoti zajeti bolečine izgube. Cerkev uči, da je spoštovanje pokojnih eno temeljnih znamenj človeške kulture. Pravica do groba in dostojnega pokopa izraža spoštovanje do človeka, ustvarjenega po Božji podobi.

S hvaležnostjo pozdravljamo prizadevanja za dostojen pokop žrtv prikritih grobišč in ohranjanje njihovega spomina. Tudi nedavno sprejeti Zakon o pokopu in spominu žrtv prikritih grobišč razumemo kot pomemben korak v smeri spoštovanja človekovega dostojanstva in zgodovinskega spomina. Vsak človek ima pravico do imena in do groba. Kadar narod spoštljivo poskrbi za svoje pokojne, krepki temelje medsebojnega spoštovanja in zaupanja.

Med sveto mašo in kulturnim programom po njej je pel oktet In Spiritu.

GOVOR PROF. DDR. KLEMENA JAKLIČA

Po sveti maši je imel govor prof. dr. Klemen Jaklič, nekdanji ustavni sodnik Republike Slovenije, v katerem je izrisal totalitarno načrtovano zlo, ki je med drugo svetovno vojno in po njej zadelo Slovence:

Spoštovani.

Danes je prva sobota v juniju. Prva sobota v juniju 81 let od časa, ko se je prav tu, pod Macesnovo gorico in na več sto drugih komunističnih moriščih širom Slovenije odvijal načrt slovenske "končne rešitve". Ta načrt je prihajal od zla, ki si je za svoje orodje izposodilo z lažnim idealom zapeljane slovenske in druge komunite. Zapeljane že leta pred tem, ko je postalo jasno, da se v razmerah, ki so vladale takrat, komunisti do tako zelene oblasti ne bodo dokopali nikoli, razen če sprejmejo prav to skušnjava. Ponudbo zla, ki je predpostavljala sistematično čiščenje vseh zaviralcev komunistične totalitarne prihodnosti, tako tistih iz lastnih vrst kot onih iz vrst nasprotnikov, in vse do "končne rešitve" popolnega izničenja zdravega dela slovenskega naroda. Dam ti kraljestvo, samo predme padi in me moli.

Organizirano sistematično čiščenje se je najprej osredotočilo na najmočnejše nasprotnike, zato so pod strelji atentatorjev prvi padli nacionalni voditelji kot Lambert Ehrlich in ban Marko Natlačen, nato pa se je morija načrtovano širila po deželi nad pokončne lokalne vodje, župane ter ostale klene posameznike in njihove družine. Nad vse tiste, ki so po terenu predstavljali premočno oviro komunističnemu prevzemu oblasti. Ob srhljivih poročilih o nočnem terenskem terorju sta se po slovenskih vaseh sčasoma naselila nelagodje in strah. Zato so se ljudje po podeželju, ki so večinoma hoteli samo v miru živeti, in jih revolucija ni zanimala kaj dosti, ali pa so slutili, da ta ne more prinesiti nič dobrega, začeli organizirati v vaške straže. V samoobrambne organizacije torej, ki bi lastne vasi in življenje v njih obvarovale pred revolucionarnimi umori, izginotji, požiganjem, plenjenjem ...

To je bilo okolje, iz katerega so izšli ti ljudje, preprosti Slovenci, ki so hoteli braniti svoj dom, da bi svoje življenje lahko živeli v miru — najbolj naravna reakcija, kar si jo je mogoče zamisliti. Zaradi vse večje številčnosti in moči so kmalu predstavljali novo nepremagljivo oviro komunistični totalitarni prihodnosti. To njihovo poslanstvo pa se, kot mnoga poslanstva v zgodovini, ob spletu okoliščin ni uresničilo. Ob končnem pomikanju proti Koroški je njihovo vodstvo uso-

dno naivno mislilo, da se bodo skupaj z zahodnimi zavezniki naprej borili proti domačemu komunizmu. Namesto tega so bili z zvijačo razoroženi in vrnjeni na milost komunistom. Tudi ob sklicevanju zaveznikov na mednarodno pravo, ki da tako ali tako vojne ujetnike in civiliste najstrožje varuje pred vsakršnim nasiljem. In res naj bi jih. Toda zlo se seveda ne ozira na pravo in splet nesrečnih okoliščin so komunisti izkoristili za uresničitev najbolj zvržnega dela načrtovane "končne rešitve". Kljub namenom, da bi se vse prikriilo, tako da prava resnica nikoli ne bi mogla priti na plan, pa je Bog hotel drugače.

Spoštovani. Na kraju, kjer se je to godilo, danes ne nagovarjamo le nas tu zbranih. Govorimo celotni Sloveniji in svetu. Tudi tistim, ki tega dela slovenske stvarnosti še ne poznajo zelo dobro. In mladim generacijam, ki jo vsaka znova na novo odkriva. Zato dovolite, da kljub vašemu poznavanju dogodkov za nekaj minut vseeno prepustimo besedo eni od osrednjih prič. Takrat 19 letnemu fantu iz Velikega Gabra, Milanu Zajcu, ki je skupaj z ostalimi žrtvami padel v to brezno, se iz njega po petih dnevih čudežno rešil, prišel domov in se izselil v ZDA. Do smrti v svojem 89. letu starosti se v Slovenijo nikoli ni več vrnil. Priča te najbolj surove epizode slovenske "končne rešitve" o dogajanju najbolj avtentično izpove sama. Pobijanje je trajalo več dni, izpričani odsek pa se je odvijal ravno na prvo soboto v juniju, torej točno na dan, kot je danes, in godilo se je prav tu pred tem breznom:

"Bilo je čudovito pomladno jutro. Tako lepega dne ne pomnim v svojem življenju ... Jasno je bilo kakor steklo, rosa se je bleščala v sončnih žarkih, vse je bilo v cvetju in zelenju, da mi kar v glavo ni moglo, da nas bodo pobili, ko smo komaj začeli živeti. Na dvorišču kočevske gimnazije so nas nakladali na kamione, da smo ležali drug na drugem kakor drva. Jaz pa sem hotel še enkrat videti svoje brate. Zato sem se z vsemi močmi vzpenjal in nategoval vrat, da bi le kaj več videl. Posrečilo se mi je in zagledal sem, kako so brate nalagali na kamion. Tone in Nace sta bila zvezana skupaj, Stane pa je bil zvezan s Križnikom Lajzetom iz Kostanjevice. Mene so bratje prav tako opazili. Z nasmehom so mi pokazali vse, kar so mi hoteli reči: da naj bom miren, ker se bomo videli na drugem svetu, kjer bo boljše ... v mislih smo se objeli ... brata Jožeta nisem videl. Bil je v skupini za nami in v Kočevskem Rogu je padel v isto jamo kot jaz in moji ostali bratje — mi dopoldne, on popoldne.

Na tovarnjaku, kjer sem bil jaz, smo bili vsi stari od 18 do 24 let, le eden je bil starejši družinski oče. Žica, s katero smo bili zvezani, se nam je zajedala v meso, povrh pa so nas še topli s palicami. Tako nas je bolelo, da smo začeli vzdihovati. Tisti starejši mož, doma iz Notranjih Goric pri Brezovici, ki je imel doma ženo in šest otročičkov, nas je začel bodriti, naj bomo mirni in zbrani, čeprav gremo v smrt, saj da je tudi on miren. "Kaj boste fantje, ki ste sami in gre vse z vami. Jaz zapuščam doma otročičke, vse nepreskrbljene, najstarejši je star deset let. Bog bo skrbel za nje." A zase lahko rečem, da se smrti nisem bal, bal pa sem se mučenja komunistov.

Sonce je začelo pripekati in žeja je postajala vse hujša. Ko smo bili že precej daleč v gozdu, smo začeli srečevati kamione, ki so se prazni vračali proti Kočevju po druge domobrance. Vozili so obleko, kar je bil znak, da so jih slekli. Kmalu smo zaslišali streljanje in kričanje žrtv, ki so jih komunisti morili. Kamioni so se ustavili in začeli so nas za noge vlačiti z njih. Ko sem padel iz kamiona, nog nisem več čutil, ker mi je vse otrpnilo med vožnjo, ko so sedeli in ležali na meni ... Ko so me sezuvali, sem opazil mladega fanta, komaj 18 do 20 let starega, ki so ga mučili. Bil je že ves krvav in ni imel nobenega očesa, glavo pa je imel vso razklano in razmesarjeno. Še vedno je bil pri zavesti, mirno je sedel in niti malo ni tarnal ali vzdihoval. Čudil sem se, kako more s tako lahkoto prenašati te grozne bolečine. Partizani pa so ga kar naprej tolkli, dokler se ni zgrudil.

Ko so nas sezuli, so nas zvezali po dvajset do trideset skupaj in začelo se je nečloveško pretepanje. Partizani so stali v špalirju. V rokah so imeli kole, na katerih so bili nasajeni krivi noži. S temi so nas pretepali na poti proti morišču, ki je bilo od ceste oddaljeno kakih 200 do 500 metrov. Med potjo smo morali sedati na tla in hitro zopet vstajati, kar nam je povzročalo nepopisne bolečine, žica se nam je namreč zajedala v meso. Na tej poti so nam odredili, da smo morali hoditi nekaj metrov naprej, potem pa zopet nazaj ... Spotoma smo morali prepevati pesmi, kakršne so želeli komunisti. Posebno hudo

- Nadaljuje se na 3. strani.

MESEC SPOMINA

SPOMINSKA PROSLAVA V KOČEVSKEM ROGU

- Nadaljevanje s 2. strani.
je bilo, ker so ob pretepanju nekaterim z noži razklali glave in smo jih morali nezavestne vleči za seboj... Na koncu so vsakega posebej razvezali ... in morali smo z na hrbtu zvezanimi rokami goli teči skozi krdelo partizanov ... Ko sem tekel, nisem nič videl, kam tečem, pred seboj sem videl le drugega nesrečneža, ki so mu partizani kazali pot s koli in noži. V hipu je zmanjkal pred moji očmi, ker je bil tam oster ovinek ... Nato pa sem zagledal pred seboj brezno, pred njim pa je ležalo razmesarjeno krvavo truplo ... Bil sem popolnoma pri zavesti in pravi pameti ter si nisem nič drugega želel kot takojšnje smrti, da bi bil tako rešen teh muk ... Zaslíšal sem krik, "pazi nanj!" To je zakričal partizan tistima dvema, ki sta pred jamo streljala vsakega posebej, naj pazita name, ki sem tekel.

Ko sem pritekel tik pred jamo, se nisem nič ustavljal, ampak sem se še z večjo silo pognal vanjo, da sem preskočil tistega mrliča, ki je ležal pred jamo, in skočil vanjo. Isti hip sta tudi partizana ustrelila, jaz pa sem samo zakričal: "Jezus, usmiljenje!" Slišal sem dva strela, potem pa nič več! Padel sem v prepad!"

Spoštovani, v tem odlomku Milan Zajec ne priča le o natančni usodi več deset tisoč vojnih ujetnikov in civilistov, ki so bili na slovenskem umorjeni po vojni in katerih usoda bi bila sicer zastrta v klobčič ugibanj, načrtnih prikrivanj, manipulacij in laži. Hkrati s tem priča tudi o načrtu slovenske "končne rešitve". Cilj komunistične revolucije, ki je med drugim zlorabila tudi slovensko partizanstvo, je bil namreč dokončno počistiti s prav vsemi ovirami komunistične totalitarne prihodnosti. Ne le s tistimi iz lastnih odporniških vrst, ki se morda ne bi strinjali z idejo totalitarne slovenske prihodnosti, ampak seveda tudi z onimi iz vrst tradicionalnih nasprotnikov komunizma. S pogledom za nazaj, ki presoja skozi moralno neoporečno merilo pluralne svobodne demokratične družbe, vidimo, da je končna rešitev predpostavljala nič manj kot popolno izključitev celotnega zdravega dela slovenskega naroda. Prav tistega iz obeh polov, ki je bil skladen s svobodno demokratično družbo. Le z eliminacijo zdravega dela narodovega telesa bi namreč komunistični totalitarizem lahko zaživel in se obdržal.

Spoštovani. Nikdar prej in nikdar pozneje v znani slovenski zgodovini se nikomur našega rodu ni porodila ta tako zelo temačna misel, sicer poznana iz zgodovine nekaterih neciviliziranih narodov. Že pred vojno je na podlagi Ženevskih konvencij in po načelih mednarodnega prava civiliziranih narodov veljalo, da je z vojnimi ujetniki treba ravnati človeško. Vsakršno nasilje zoper ujetnike in civilno prebivalstvo je bilo že takrat strogo prepovedano. Prepovedane so bile samovoljne usmrtitve, veljala je prepoved kolektivne krivde, posameznik je imel pravico do nepristranskega sodišča in poštenega ter vnaprej predpisanega zakonitega postopka itn. Zato pravno gledano tu ni mogoče noben izgovor. Podrobno izpričano mučenje, nečloveško ravnanje in končno izničenje "Drugega" v obliki masovne fizične likvidacije brez sodb, so najhujših zločinov sploh, kar jih pozna pravo. Ker so se vršili načrtno, z namenom izničenja političnih in ideoloških nasprotnikov zato, da bi si totalitarni komunizem zagotovil svojo zeleno oblast in jo ohranil, so to pravno gledano zločini proti človečnosti z genocidnimi prvinami. Tu pod Macesnovo Gorico, na Teharjah, na Hrastniškem hribu in premnogih drugih krajih se je vršil slovenski holokavst. Najtemnejši odklon slovenske zgodovine. Milan Zajec, ki ga je skušal na svoji koži, se na takšen kraj, v takšno državo, tudi po osamosvojitvi ni hotel nikoli vrniti.

Spoštovani. Zločin proti človečnosti je zlo samo na sebi. Ima pa poleg tega za narod ved-

no tudi druge uničujoče posledice. Likvidacija najbolj vitalnega dela prebivalstva in s tem izključitev vsega njegovega potenciala, vključno s potencialom njegovih bodočih generacij, zavre rast družbene blaginje za zelo dolgo obdobje, tudi za stoletje in več. Posebej v družbah z demografskim izzivom. To seveda pomeni tudi stagnacijo socialnih in vseh drugih z blaginjo povezanih temeljnih človekovih pravic. Prav tako je zelo verjetno, da bi, če se tak zločin ne bi zgodil, razvoj Slovenije krenil v smer demokratične ureditve že bistveno prej. Najbrž bi se začel že kmalu po vojni in bi Slovenci danes že dolgo živeli v svobodni demokratični družbi enakopravnih možnosti in uživali vse njene dobrobiti. Tako pa še danes, 81 let po zločinu, nismo niti blizu uresničitve tega ideala.

Namesto v to smer razvoja je prejšnja država namreč zavestno krenila v nasprotno. Za svoj temelj je postavila zločin proti človečnosti kot najradikalnejšo obliko izločitve – t.j. izničenje "Drugega". To je bil predpogoj za zagotovitev in zadržanje oblasti oziroma predpogoj za uresničitev komunistične totalitarne prihodnosti. In takšen ustavni temelj je zahteval tudi kasnejše dokončanje "končne rešitve": t.j. načrtno in sistematično izključevanje drugače mislečih tudi v smislu vsakdana oziroma načina delovanja kasnejše nedemokratične države. Od tod ne le posamezne nadaljnje fizične likvidacije, ko je bilo to potrebno za obrambo totalitarnega družbenega reda, ampak tudi vse ostale nefizične oblike sistematskega izločanja "Drugega" iz javne in zasebne sfere.

Ker je bilo sistemsko izločanje "Drugega" vgrajeno v sam ustavni temelj prejšnje totalitarne države, je imelo za posledico vzpostavitev monopolov režima nad vsemi ključnimi področji. Ti monopoli, te ostaline totalitarnega režima, so se na marsikaterem področju v različnih oblikah ohranili vse do danes. Pod lažno krinko demokratične ureditve služijo kot vzvodi za zagotavljanje in podaljševanje oblasti privilegiranim naslednikom prejšnjega režima. To imam v mislih vselej, ko v javnosti govorim o zatečenem monopolu npr. na področju medijev. Ali pa o selektivni pravičnosti, ki institucije instrumentalizira za pregon političnih, svetovnonazorskih, ideoloških, verskih in drugih tekmecev ali kritikov vladajočega razreda, medtem ko protipravnosti privilegiranih tako rekoč imunizira pred roko pravice. Ali pa, ko razlagam o delovanju monopola na področju izobraževanja, vključno z visokim šolstvom, ki je prav tako izjemno potenten medij za usmerjanje in manipuliranje z voljo volivk in volivcev. To imam v mislih tudi, ko govorim o zlorabi institucij civilne družbe in njihovega financiranja, ali pa o monopolu na prav tako ključnem zalednem področju kapitala in kapitalskega upravljanja. In nenazadnje, to imam v mislih, ko ugotavljam, da se vse te pridobitve prejšnjega režima, vse te zatečene vzvode oblasti privilegiranih skuša utrjevati s hkratnim neutrudnim poveličevanjem pretekle totalitarne simbolike in jugonostalgije. Kdor se ne ukloni tej nedemokratični kulturi, ga ni oziroma ga režim s svojimi monopoli ne bo podpiral. Če bi si slučajno drznil povedati resnico, bo zaznan in po potrebi tudi preganjan, odvisno od ocenjene "škodljivosti" njegove kritike.

Vse te in številne druge ostaline totalitarne preteklosti, ki onemogočajo razvoj slovenske svobodne demokratične družbe, so posledica izvornega zločina, ki je bil neizbežno vgrajen v temelj prejšnje države. Vsi, ki tu živimo, pa smo hočeš nočeš dediči te stvarnosti. Te zle zapuščine in njenega bremena. Tako tisti, ki so njeni ponosni nasledniki, kot tisti, ki se zavedajo škodljivosti njenega bremena, ali pa tisti, ki s tem kakor ne želijo imeti nič. Celotni tisti, ki se šele bodo rodili, so njen del. Vsi svoja življenja

živimo tu, v tej in ne kakšni drugi stvarnosti. Nihče ni izvzet.

Toda, spoštovani. Vsak človek ima tudi pravico in celo dolžnost odkloniti zlo. Presekati z njim in zaživeti na moralno neoporečen način, na zdravem temelju. V življenju skupnosti je ta temelj svobodna demokratična družba. To je edina oblika ustavne ureditve, ki obenem ohranja tako "mene" kot "drugega", nobenega od naju ne izključuje, in naju oba obravnava na enakopraven način. Seveda pa obenem od obeh zahteva opustitev vseh izključevalskih oziroma totalitarnih prvin. To je točno tisto, kar je bilo Slovencem obljubljeno pred 35 leti s sprejemom prve demokratične Ustave. Ta obljuba je bila za nas in za naše bodoče generacije izborna. Od tu ni več poti nazaj, je samo še pot naprej. Toda kakšna?

Kot vidimo, je treba začeti pri temeljih. Če naj bodo moralno neoporečni, skladni s svobodno demokratično družbo, bi morala država po 35 letih svojega neidealnega razvoja najprej jasno in uradno priznati, najbrž s sprejetjem kakšnega zavezujočega pravnega akta ali deklaracije, da je komunizem po vojni na Slovenskem zagrešil enega najhujših zločinov proti človečnosti, da je takšen zločin predstavljal neizbežni temelj prejšnje države, ter da slovenska država v celoti in z vsemi svojimi močmi obsoja ter obžaluje ta najtemnejši moralni odklon v zgodovini slovenskega naroda.

Zločini proti človečnosti so zločini, ki zaradi stopnje zavržnosti nikoli ne zastarajo. Nesprejemljivo je, da se storilcev za takšne zločine pri nas ni nikoli preganjalo. To je v nasprotju s svobodno demokratično družbo in splošno priznanimi načeli civiliziranih narodov. In če se za običajna kazniva dejanja lahko sodi v nenavzočnosti, bi morali pravu pustiti odprto možnost, da ob ustreznih pogojih tudi o krivcih za najhujše nezastarljive zločine še izreče svojo zadnjo besedo. Žrtve zločina proti človečnosti imajo seveda tudi pravico do pokopa na dostojnem kraju v skladu z željami svojcev in dolžnostjo oblasti, da priskrbi in uredi takšnemu statusu primerno mesto. To je tako samoumevno, kot je voda mokra. O tem ne izgubljam besed.

Po jasni obsodbi zločina in zločincev, kar hkrati pomeni potrditev svobodne demokratične družbe kot vrednostnega ustavnega temelja slovenske državnosti, bi vsa nadaljnja ravnanja države morala temeljiti na prizadevanju za uresničitev ustavne obljube izpred 35 let. V imenu svobodne demokratične družbe je nujno zavreči vse totalitarne ostaline v strukturi države in pristopiti k razgradnji zatečenih monopolov nad vzvodi oblasti, ki izvirajo iz sistematskega izključevanja prejšnjega režima.

Nujno je tudi uradno državno zavrženje vse totalitarne simbolike. Nosilec javne oblasti in pretendentom za javne funkcije, ki naj predstavljajo državo svobodne demokratične družbe, ne more biti dovoljeno propagiranje ali čaščenje totalitarnih prvin. Spomeniki in obeležja, ki poveljujejo totalitarne zločince, poimenovanja ulic po njih, bodisi nova bodisi obstoječa, navzočnost totalitarne simbolike na državnih proslavah, izkazovanje uradnih časti s prižiganjem sveč storilcem totalitarnih zločinov in vzratno hojo pred obličji njihovih kipov ter podobne deviantnosti v svobodni demokratični družbi nimajo mesta in sodijo med muzejske posebnosti kot opomin novim generacijam. Da se podoben totalitarni odklon v zgodovini Slovence ne bi več nikoli ponovil.

Odgovornost države je, da ta proces vodi in usmerja, odgovornost nas državljanov pa, da takšne demokratične vrednote z lastnim razumom ponotranjimo do mere, ko jih prepoznamo kot popolnoma samoumevne. Kajti prav takšne so. In tak je način življenja demokratič-

nega sveta. Predstavljamo si, kako bi izgledala npr. Nemčija, če ne bi storila – prav tega. Če nemška država in narod kot celota ne bi jasno obsodila holokavsta, če ne bi obsodila krivcev zanj, če Nemci kot narod ne bi čutili krivde za svoj zločin in se zanj ne bi kesali, ampak bi namesto tega država prirejala proslave, na katerih bi slavili dosežke nacizma, ponosno mahali s totalitarno simboliko, poveljevali nacistične osebnosti, po njih imenovali ulice, se klanjali pred njihovimi kipi, prepevali nacistične pesmi ter se z nostalgijo obračali na svojo polpreteklo zgodovino. Vse to pa bi služilo utrjevanju monopolne take nedemokratične vrednostne usmeritve nad vzvodi oblasti, kar bi zagotavljalo njeno prevlado in načrtno onemogočalo poskuse demokratizacije. Takšna Nemčija ne bi bila svobodna demokratična družba.

Spoštovani. Zaključil bi rad z mislijo o spravi. Veliko se namreč govori o tem pojmu. Odkar sem bil otrok, poslušam o njem. Ob razmišljanju o teh vprašanih v teku let svojega profesionalnega življenja pa se mi že dolgo odgovor zdi neverjetno preprost. Sprava ne nastopi, ko si npr. predstavnik nasprotujočih si sil sežeta v roke, si celo izrečeta medsebojno odpuščanje, ne spremeni pa se nič drugega. Tudi ne, ko se nasprotujoči si strani uspeta dogovoriti o skupnem sobivanju in si razdelita družbo v skladu s svojima vrednostnima vizijama. Sploh ne takrat, kot to zmotno menijo mnogi, če bi pri tem zaradi ljubega miru uspelo priti do kompromisa med različnima vrednotnima usmeritvama "nekje po sredini". Sprava ni mogoča na podlagi kompromisov resnice. Mogoča je šele, ko je prav zgoraj nakazana vrednostna vsebina svobodne demokratične družbe, ki je moralno neoporečni temelj slovenske ustavnosti, uresničena in ponotrjana do te mere, da nihče več ne trpi ob priznanju samoumevnosti njenih sobivanjskih resnic, ter tako z lahkim srcem zavrne tudi vsa njena totalitarna nasprotja kot očitno napačna – takrat in samo takrat bodo ljudje v Sloveniji spravljani. Sprava je torej mogoča šele ob dejanski uresnitvi Slovenije kot svobodne demokratične družbe. To je pravzaprav eno in isto. Za ceno "sprave", ki to ni, pa vrednot svobodne demokratične družbe ni mogoče krhati.

Naš skupni cilj je torej znan. Pot do tja tudi. Vseeno pa mislim, da bo dolga in da bomo na njej seveda srečevali tudi mnogo lažnih prerokov. Tudi takih, ki bodo govorili o na videz istih stvarih – o svobodi, demokraciji, človekovih pravicah, morda celo spravi. Mi pa znajmo presojati znamenja časa. Ko besedam ne sledi volja po dejanjih, konkretnih in resničnih kot so jasno pojasnjena zgoraj, vedimo, da gre samo še za nov poskus ohranjanja obstoječega stanja, ki ni niti svoboda niti demokracija, ampak nujno nasprotje pod krinko istega imena.

Spoštovani. Na tej poti do cilja, ki je pravzaprav izpopolnjeno nadaljevanje stoletnih in celo tisočletnih prizadevanj naših prednikov, ter bo obenem tudi pot naših potomcev, pa ne pozabimo na tiste, ki so dali največ. Bodimo iskreno hvaležni vsem žrtvam in njihovim svojcem za njihov neizbrisni, z življenjem plačani prispevek k temu skupnemu cilju. Hvala zato vsem, ki ste danes tu, in vsem, ki se od vsepovsod po svojih močeh trudite za svobodno in demokratično Slovenijo. Naj ta naš skupni cilj še naprej vodi tudi blagoslov iz svetega kraja pod Macesnovo gorico.

POSLOVILNI VEČER RAST-I LV

V soboto, 13. junija, je naša RAST LV imela poslovilni večer! Začeli smo ob 19.30 v Cerkvi Marije Pomagaj s sv. mašo, ki jo je daroval g. Robert Brest s somaševanjem g. Francija Cukjatija z namenom, da bi Sv. Duh razsvetljeval potnike z darovoma modrosti in razuma in da bi imeli bogato doživetje ob obisku svojih korenin. Ministrirali so bratje petošolcev. Petje so vodili dijaki RAST-i 55. Berila so brali Olgi Bohinc Vester, mama dijaka, Milena Zupanc, voditeljica RAST-I v Sloveniji in Luci Vomberger, kot učenka.

Med pridigo jim je g. Robert želel lepo pot, naj bi bili hvaležni staršem in Bogu za prejete darove. Prošnje sta brala sošolca Julieta Fernandez Burja in Ivan Petkovšek. Darove so prinesli k oltarju starši, darovali so tudi majico in zastavo RAST-i, kot simbol prijateljskih vezi.

Zaključili smo sv. mašo z božjim blagoslovom in namenom, da bi vsak od nas bil Jezusov delavec na njegovih njivi, da bi Devica Marija spremljala našo RAST, da bi jih Bog vodil, varoval in blagoslavljal in da bi Jezusov glas ponesli v svet.

Sledil je program v dvorani škofa Rožmana. Najprej je Marjan Boltežar pozdravil vse navzoče in povabil dijaka Anne Indihar in Santiaga Casavilla, da bi predstavila program. Prizor RASTi so naslovili "In peli bomo, dokler bomo govorili. Slovensko govorili, zato dvakratno peli." Vsebuje ples in pesmi in pokaže to, kar so: argentinski Slovenci, ki so prejeli bogato dediščino dveh kultur.

Nastopili so dijaki, ki bodo letos 24. junija potovali v Slovenijo. Oder je bil okrašen z zastavami Argentine in Slovenije. Predstavili so se vsi dijaki letošnjega petega letnika SSTRMB v uniformi in s slovenskimi rutami narodne noše. Najprej so recitali poezijo dr. Tineta Debeljaka "Smo presajeno drevo", zapeli pesem "Slovenija brez mej" (avtor Miha Klemen) in recitacijo "Obljuba" Ludovika Ceglarja. Nato so se ob zvoku slovenske folklorne zavrteli in predstavili, kako so stari starši odšli iz Slovenije in prišli čez ocean v novo neznano državo, ki je danes našim dijakom tudi domovina: Argentina. S svetlomodrimi rutami - tipični argentinski robčki - okoli vratu, so zaplesali ples chacarera - to je najbolj reprezentativen ples argentinske folklorne. Sledila je pesem v španščini "Solo le pido a Dios" Leona Gieca, s spremstvom kitar in "cajas vidaleras" - argentinski tipični bobni -, kar je poživel ritem in zvok. Nato recitacija "Mati, Domovina, Bog" tudi Ludovika Ceglarja. Za konec programa pa so zapeli himno RAST-i LV, "Kar glej naprej", melodija "Don't look back in anger" - Oasis, besedilo pa sta spisala Jana in Viki Kastelic ter mladi iz RAST-i LV. Ob končani pesmi, pa so predstavili še zastavo RAST-i LV, ki ima narisani njihov grb, okvir Slovenije in Argentine in imena vseh 14 dijakov ter njihovih voditeljev, ki jih bodo spremljali v Slovenijo: Tomi Kastelic, Gabrijela Oblak in Milena Zupanc.

Program si lahko ogledate [na povezavi](#). Ravnateljica Slovenskega Srednješolskega Tečaja Marka Bajuka, prof. Julka Furlan, jim je podala nekaj besed v pozdrav. Najprej jih je

spomnila, koliko obletnic so zadnja leta praznovali: 65 let tečaja, 80 let izseljenstva starih staršev, 50 let Cerkve Marije Pomagaj, 35 let samostojnosti Slovenije, in da so tudi oni del vsega tega. Povedala jim je zgodbo, katere nauk je, da se lahko odločijo, da imajo na eno isto vprašanje tri različne odgovore, glede na vizijo ciljev. Lahko bi samo rekli, da polagajo opeke ali gradijo steno, ali pa bi lahko rekli, da gradijo katedralo, ki bo trajala stoletja. To bo odvisno perspektive, za katero se bodo odločili v življenju. Voščila jim je srečno pot in srečno vrnitev nazaj.

V imenu staršev jih je nagovorila Sonja Petkovšek Boltežar, jih pozdravila in se spomnila, kako hitro teče čas naprej. Podala jim je seznam - "check list" - za potovanje, kaj bi dali v kovček. Naštela je: dobro voljo, empatijo, radovednost, odgovornost in spoštovanje in še hvaležnost. Prosila je Lujansko Mati Božjo, naj jih varuje na tej poti iz Argentine, in Marijo Pomagaj, naj jih sprejme pod svojim plaščem v Sloveniji. Da jih bomo starši tukaj spremljali z molitvijo, da bi se vrnili obogateni z nepozabno izkušnjo s tega potovanja v deželo njihovih korenin, ko bodo videli na lastne oči vse, kar jim že leta odmeva v ušesih.

Napovedovalec se je v imenu staršev zahvalil za pripravo Almanaha - letos z naslovom "Tečaj skozi leta" - Tatjani Modic Kržišnik, za odgovornost pregledovanja spisov, Eriki Indihar pa za lepo oblikovanje almanaha in triptiha.

Almanah si lahko ogledate [na povezavi](#).

Zahvalili smo se Andrejki Vomberger Štrfliček za zamisel programa in učenje recitacij, Pavliniki Vomberger Paulise, ki je učila pesmi in recitacije vsako soboto in koordinirala vaje, Marcelu Carte in Valentini za učenje plesov, Maksiju Znidaršiču za učenje cajas vidaleras ter Viki in Jani Kastelic za spis besedila Himne.

Zavala je bila tudi za Aleksa Šuca, za luči in zvok, Marku Vombergarju za fotografije in Juanu Decimi za film poslovilnega večera.

Vse to pa je bilo mogoče hvala staršem, profesorjem, SSTRMB, Uradu vlade Republike Slovenije za Slovence v Zamejstvu in po svetu za finančno podporo ter Zedinjeni Sloveniji za posredovanje.

Na koncu pa so starši poskrbeli za prigrizek in družinje ob pognjenih mizah.

Čez deset dni bo RAST LV odpotovala v Slovenijo in obiskala poletno šolo slovenskega jezika. Imela bo več predstav, obisk raznih točk po Sloveniji in se povzpela na Triglav, če bo vreme naklonjeno. Srečno pot!

Potovanju lahko sledite na omrežju [Instagram](#)

RAST LV

NAGOVOR RAVNATELJICE SSTRMB PROF. JULKE FURLAN

Bodite vsi prav lepo pozdravljeni!

Počasi in potrpežljivo je minilo še pet let tečaja. V tem času ste se marsičesa naučili ter

veliko lepega doživeli kot učenci in prijatelji.

Vaša je Rast velikih praznovanj. Lani smo praznovali 80 let izseljenstva naših prednikov, 65-letnico tečaja Marka Bajuka, pred par leti 50. obletnico Cerkve Marije Pomagaj. Letos pa smo imeli priliko ogleda čudovitega filma Naša Kri, povzetek, ki nam je postavil živo pred oči žalostno zgodovino povojne Slovenije. In pred dnevi, 30. maja, smo obiskali dve zanimivi točki Emigrant Hotel in muzej El Conventillo slovenskega umetnika Marjana Gruma. Koliko lepih in dragocenih spominov! In še to: vi ste generacija tretje argentinske zveze mundiala leta 2022. Kdo ve – morda boste letos pride tudi četrti.

Vsi profesorji Tečaja se veselimo vašega potovanja, ki bo skoraj zaključek vaše slovenske srednješolske poti. Upamo, da boste uživali v skupnem odkrivanju Slovenije, ki vam že od otroških let veliko pomeni. Posebej priporočamo, da hvaležni vsem, ki so omogočili to potovanje, izkoristite priložnost za poglobitev znanja slovenščine. In spomnite se, da kjerkoli boste, ljudje vas prepoznajo predvsem kakor učenci Slovenskega Srednješolskega Tečaja Marka Bajuka v Argentini.

A cada grupo de 5.º año, antes de emprender el viaje como Rast, nos gusta compartirles un cuento, una historia que pueda ayudarnos a reflexionar. El siguiente es el de ustedes.

Un señor caminaba distraídamente por la calle cuando vio a tres albañiles trabajando con empeño. Se detuvo interesado, y les preguntó:

—¿Qué están haciendo?

El primero lo miró y respondió:

—Estoy colocando ladrillos.

El segundo dijo:

—Estoy construyendo un muro.

Y el tercero respondió entusiasmado:

—Estoy construyendo una hermosa catedral que perdurará durante siglos.

Tres respuestas, tres perspectivas diferentes.

Esta tercera perspectiva es la que tenía un arquitecto llamado Antoni Gaudí cuando en 1882, comenzó la construcción de la majestuosa Basílica de la Sagrada Familia en Barcelona.

Tal como mostraron los medios, el pasado 10 de junio como parte de su visita pastoral a España, vimos la llegada a Barcelona del papa León XIV para bendecir la magnífica Torre de Jesucristo de 172,5 metros, que corona la basílica cuya construcción ha requerido casi 150 años.

Miles de personas trabajaron en ella a lo largo del tiempo. Algunos simplemente colocaban ladrillo sobre ladrillo, como el primer albañil del cuento. Otros eran conscientes de que estaban levantando los muros de un importante edificio. Pero Gaudí tenía una per-

spectiva única y soñó un proyecto grandioso. Comprendió la profundidad del misterio de Dios y la plasmó en cada detalle de la catedral para que, a través del tiempo, su belleza conmoviera el corazón de cada visitante.

¿Y qué tiene que ver esta historia con su viaje?

En este viaje, como en tantos proyectos importantes de la vida, lo fundamental es la actitud; es la perspectiva con la que se emprende el camino.

Puedes decidir poner bien ladrillo sobre ladrillo, puedes intuir estar haciendo la pared de una estructura extraordinaria, o bien puedes ir construyendo la maravilla de una hermosa catedral de experiencias y recuerdos que durará para toda tu vida.

De ustedes depende, tengan siempre la buena onda necesaria para cumplir con todo lo que está bien y ayúdense entre ustedes para lograrlo. Estén dispuestos a colaborar con todo lo organizado como grupo, con sus padres, con los guías, en el tečaj. Recuerden que hay mucha gente detrás que con su aporte hicieron posible este día.

Y si alguna noche teniendo el corazón en calma contemplan el cielo, estén atentos y tal vez escuchen una Voz, que les dice:

«Soy Jesús, estoy a tu lado. Estoy pintando la naturaleza, estoy fortaleciendo tu raíz eslovena que te suma y te hace mejor. Observa, siempre estoy cerca, no me dejes fuera... diseñemos experiencias, vayamos moldeando corazones, y juntos estaremos construyendo vida, vida en abundancia.»

Dragi voditelji Tomaž, Gabi in Mile kar mirno na pot – otroci bodo ves čas pridni. Spremljali vas bomo z molitvijo Mariji Pomagaj in Angelu Varuhu naj vas branita vsega hudega.

Želimo vam vse dobro, lepo vreme in srečno pot!

ALMANAH SI LAHKO OGLEDATE TUKAJ:

POVEZAVA

NAŠ POGOVOR | Boris Slovša in Ivan Vodnik

Pred nekaj meseci sta v slovenski reprezentanci igrala kar dva argentinska Slovence: Boris Slovša iz Mendoze in Ivan Vodnik iz Buenos Airesa. Boris trenutno živi v Španiji, Ivan pa že skoraj tri leta v Sloveniji. Danes objavljamo pogovor z njima.

→ Najprej nam povejta nekaj o sebi, svojem življenju in svojih začetkih v športu.

Boris: Živijo, moje ime je Boris Slovša, star sem 28 let. Rodil sem se v Argentini, sem potomec Slovencev in trenutno živim v Burgo-su v Španiji.

Moja športna pot se je začela v Mendozi, kjer sem večino svojega življenja igral ragbi, dokler nisem sredi leta 2025 naredil korak naprej in začel igrati v evropski ligi. Trenutno igram v Najvišji španski ligi B za klub »Aranda Freud«.

Ivan: Moje ime je Ivan Vodnik, rojen sem v Buenos Airesu v Argentini, trenutno pa živim v Ljubljani v Sloveniji in imam 19 let.

Z ragbijem sem začel po pandemiji, ko sem imel željo začeti kakšen šport, pa nisem vedel katerega. V šoli sem imel več prijateljev, ki so hodili na ragbi v klub Los Matreros v Morónu, in sem si rekel: dobro, pojdimo poskusit, da vidimo, če mi bo všeč. In bilo mi je. Z ekipo sem se počutil odlično in spoznal sem veliko prijateljev. Ragbi je postal moj najljubši šport.

→ Sta aktivno sodelovala v slovenski skupnosti v Argentini?

Boris: Da, del slovenske skupnosti sem bil že od otroštva. Stari starši so mi privzgojili slovensko tradicijo in kulturo.

Velik del otroštva in mladosti sem sodeloval v gledaliških predstavah in kulturnih prireditvah skupnosti.

Ivan: V slovenski skupnosti v Argentini sem obiskoval osnovno in srednjo šolo, čeprav sem moral zadnje leto opraviti na daljavo, da sem lahko bil s svojimi sošolci iz Rasti na potovanju po Sloveniji.

V skupnosti sem bil precej aktiven: nastopal sem v več gledaliških predstavah ter se udeležil številnih taborov in izletov s šolo in mladino. Spoznal sem veliko ljudi in, ko jih obiščem, me vedno sprejmejo z odprtimi rokami in velikim nasmehom, kar me res razveseli.

→ Kaj vaju je pripeljalo do odločitve, da zapustita Argentino? Kje živita zdaj in s čim se ukvarjata?

Boris: Iz Argentine sem odšel avgusta 2025. Bilo je zelo spontano – vedno sem si želel igrati v Evropi in nekega dne sem se odločil poskusiti srečo. V dveh tednih sem že sedel na letalu za Španijo.

Odločitev ni bila lahka, saj je moja hči pravkar dopolnila eno leto in je bil to velik korak za mojo družino. Trenutno se ukvarjam z gradnjo lesenih hiš in seveda igram ragbi.

Ivan: Odločitev, da pridem v Slovenijo, je bila zame zelo težka. Najprej je prišla sem študirat moja sestra, potem se je preselil še oče, ki je tukaj dobil službo, leto pozneje, marca 2023, pa sva prišla še z mamo. Bilo je kar naporno, saj sem imel v Argentini svoj krog prijateljev. Tukaj, čeprav govorim slovensko, nisem poznal nikogar in nisem vedel, kaj lahko pričakujem. A zdaj sem res zelo zadovoljen – vidim, da je bila odločitev prava, saj imam tukaj več možnosti za športni in poklicni razvoj, poleg tega pa je življenje tukaj veliko bolj mirno.

→ Kako je prišlo do vajinega prihoda v slovensko ragbi reprezentanco in kaj vama je pomenilo, da sta bila vpoklicana v reprezentanco države svojih starih staršev? Kaj so rekli družina in prijatelji iz slovenske skupnosti v Argentini?

Ivan: Moja pot v slovensko ragbi reprezentanco je bila v resnici kar nora, saj bi lahko igral že pri 17 letih, vendar zaradi birokratskih zadev in dovoljenj – ker sem bil mladoleten – to ni bilo mogoče. Tako sem moral počakati, da dopolnim 18 let. Moj prvi reprezentančni nastop je bil v Avstriji, in čeprav smo izgubili, je bil zame nepozaben. Bil sem zelo živčen in prejšnjo noč sploh nisem mogel spati. A ko sem stopil na igrišče, je bila to zame edinstvena izkušnja – nositi barve reprezentance države svojih prednikov. Po vsaki tekmi si reprezentance med seboj podarijo spominek. Po tekmi so se fantje in trenerji odločili, da ga tokrat podarijo meni, kar me je izjemno razveselilo in napolnilo s ponosom.

Boris: Ker sem bil v Španiji, sem stopil v stik z vodstvom slovenske reprezentance in moj prihod v ekipo je bil res neverjeten. Spoznal sem strokovni štab in igralce, ki so me sprejeli odprtih rok in mi ves čas pomagali pri vsem, kar sem potreboval.

Kar zadeva pomen tega zame – to je bila čista sreča, saj je bil to moj otroški sen ... vedno sem imel to v mislih.

→ V Argentini ima ragbi dolgo tradicijo in je verjetno najbolj priljubljen ekipni šport takoj za nogometom. Kako je bilo igrati ne le v Evropi, ampak tudi v Sloveniji, kjer ta šport nima tako dolge zgodovine in občinstvo morda ni tako strastno?

Boris: Da, prihajam iz Argentine, in kot praviš, je to šport, ki se tam živi z veliko strastjo. Ko pa sem prišel v Slovenijo, ni bilo nič drugače – prav nasprotno, začutil sem veliko ljubezen ljudi do tega športa.

Poleg tega bi rad poudaril velik trud organizatorjev in vseh drugih ljubiteljev tega športa, ki si prizadevajo dati večjo prepoznavnost domačemu ragbiju.

→ Kako je sestavljena reprezentanca? Kako sta videla igralce in kaj menita o njihovi ravni?

Ivan: Reprezentanca je sestavljena iz selektorja, glavnega trenerja, pomočnika trenerja ter predstavnika, ki skrbi za organizacijo potovanja in tekem. Nato je tu še ekipa, ki jo sestavljajo amaterski igralci. Nismo na ravni Argentine ali drugih ragbi velesil, vendar se trudimo napredovati s tekme na tekmo.

Boris: Reprezentanco sestavljajo tako domači igralci kot tudi igralci, ki živijo v drugih državah in igrajo za reprezentanco, ko so vpoklicani.

Kar se tiče ravni, ki sem jo videl – bila je zelo dobra. Brez dvoma imajo vse ekipe še prostor za napredek, ampak videl sem ekipo z zelo obetavno prihodnostjo.

→ Kako je potekala komunikacija in sobivanje s soigralci?

Boris: To vprašanje me malo nasmeji – moja slovenščina in angleščina nista najboljši, ampak sem se trudil sporazumevati. Imel sem srečo, da je bil v ekipi tudi en Argentinec, ki mi je zelo pomagal pri vključevanju v moštvo. Moj odnos z njimi je bil odličen – res so poskrbeli, da sem se počutil kot doma.

→ Kako je bilo prvič nastopiti na dveh uradnih testnih tekmah za reprezentanco?

Ivan: Udeležba na uradnih tekmah reprezentance mi je bila izjemno dragocena, saj ko pogledam nazaj, vidim, kako zelo sem napredoval. Pred dvema letoma sem na slovesnostih pred tekmami nosil slovensko zastavo in opazoval druge, kako igrajo. Zdaj pa sem med tistimi igralci, ki pojejo himno in nato stopijo na igrišče. Čudovit je občutek, ko veš, da ne predstavljaš samo kluba, ampak celotno državo. Nositi dres reprezentance, z zastavo in grbom države, v kateri so se rodili tvoji stari starši, je res ganljivo. Poseben trenutek je bila tudi zmaga na turnirju "rugby seven" na Kosovu leta 2025 in dvig pokala za našo državo.

Boris: Izkušnja igranja mojih prvih dveh testnih tekem je bila res izjemna. Vedel sem, da je to velik izziv in da moram v minutah, ki jih bom dobil na igrišču, dati vse od sebe.

Na prvi tekmi proti Srbiji sem vstopil v drugem polčasu z veliko željo pomagati ekipi in pokazati, kaj sem se naučil. Čeprav smo zaostajali v rezultatu, moji soigralci niso nikoli nehali dajati vsega od sebe.

Na drugi tekmi proti Slovaški pa je bilo drugače. Začel sem v prvi postavi, kar me je napolnilo s srečo in ponosom (celo veliko soigralcev na tribunah je vzklikalo moje ime). Na igrišče smo prišli zelo motivirani, z veliko željo po zmagi in hvala Bogu nam je uspelo.

→ Kakšni so vajini načrti za prihodnost? Boris, razmišljaš o selitvi v Slovenijo ali vrnitvi v Argentino?

Boris: Veliko sem se pogovarjal z ekipo in vodstvom o možnosti selitve v Slovenijo skupaj z ženo in hčerko in iskreno – to je nekaj, o čemer resno razmišljam za prihodnost.

Rad bi prispeval svoj delež in pomagal ekipi, kjerkoli bo treba.

Ivan: Ko gledam v prihodnost, bi rad nadaljeval študij na univerzi, čeprav še ne vem natančno, katero smer bi izbral. Prav tako pa bi si želel še naprej trenirati in igrati ragbi ter morda pridobiti kakšno športno štipendijo tukaj ali v kateri drugi evropski državi.

→ Bi rada našim bralcem v Argentini - med katerimi vaju mnogi gotovo poznajo - pustila kakšno sporočilo?

Boris: Rad bi si vzel trenutek in se iz srca zahvalil za vsako spodbudno in prijazno sporočilo, ki sem ga prejel po objavi svojega vpoklica v slovensko reprezentanco v ragbiju XV. Zame je izjemen ponos predstavljati naše korenine in čutiti podporo ljudi tukaj v Mendozi.

Ob tej priložnosti bi rad povabil vse, ki čutijo strast do ragbija, naj si upajo slediti poti tega športa. Slovenija veliko vlaga v razvoj te discipline in ponuja ogromno možnosti za napredek, nova doživetja in branjenje naših barv.

Ivan: Za konec bi rad poslal velik pozdrav svojim starim staršem v Argentini in vsem prijateljem, ki so tam. Upam, da vas zelo kmalu spet vidim!

Vsem pa bi rad dal še majhen nasvet: ukvarjajte se s športom, trenirajte. Čeprav imamo vsi dneve, ko nimamo volje ali energije, se trud vedno splača!

→ Velik objem obema, hvala za razgovor in mnogo uspeha še naprej!

Pogovarjala sta se Tomi Kastelic in Jože Jan

OkrOgle OBLETNICE | Janko Šterbenc (1916 - 1992)

Pred 110 leti, 7. junija 1916, se je na Snečnem Vrhu v Beli Krajini rodil Janko Šterbenc, domobranec in prosvetni ter kulturni delavec med slovensko skupnostjo v Argentini. Bil je ustanovitelj in prvi predsednik Slovenskega doma v Berazateguiju ter pobudnik slovenske šole in ohranjanja slovenske kulture.

Rodil se je med prvo svetovno vojno v Beli Krajini. Očeta ni videl nikdar, ker je že pred njegovim rojstvom padel na fronti. V ljudsko šolo je hodil v Dobljčah, z bratom pa je ves čas pomagal materi na kmetiji. Ob bližajoči se drugi svetovni vojni je bil mobiliziran in po kapitulaciji Jugoslavije se mu je posrečilo vrniti se domov.

Ko so se v Beli Krajini pojavili prvi partizani, so določili stražo v vaseh. Janko je moral stražiti na Mavrlenu in bi moral javiti z gasilsko trobento, če bi se približali Italijani - ne, da bi se vaščani hitro zbrali proti njim, ampak, da bi partizani lahko hitro pobegnili v gozd. Kmalu je Janko spoznal prave namere partizanov, se jim uprl in komunistično nasije odločno obsodil. Komunisti so ga zato obsodili na smrt in na njegovo glavo celo razpisali nagrado. Ko so v Črnomlju ustanovili Vaško stražo, je bil Janko med prvimi. Pozneje je bil domobranec v Velikih Laščah. Kot podčastnik je bil vedno zgled po svoji požrtvovalnosti, predanosti in pogumnosti. Leta 1945 je s svojimi fanti delil žalost umika na Koroško ter tragedijo Vetrinja. Bil je vrnjen skozi Podrošče v Kranj in št. Vid, kjer je bil deležen vseh udarcev, zasramovanj in brutalnosti "osvoboditeljev". Med prevozom v Kočevski rog se mu je posrečilo pobegniti iz vlaka blizu Ribnice. Nekaj časa se je skrival po gozdovih, nato pa mu je uspelo priti v Italijo. V taborišču Senigalija se je poročil z Angelo Šilc.

Iz Italije je emigriral v Argentino, v Berazateguiju si je postavil svoj dom. Poleg poklicnega dela je tam postal organizator majhne slovenske skupnosti. V njegovi še nedograjeni hiši se je začela slovenska šola. Z vso vnemo je pomagal pri graditvi Slovenskega doma Berazategui in v priznanje so ga rojaki izvolili za predsednika doma.

Pesnik dr. Tine Debeljak mu je za 60-letnico zapel:

*V duhu za skupnost si našel uteho,
pri tebi zapel je slovenski tečaj!
Učilnico spraviš si pod streho,
slovenskemu Domu si dal sijaj!*

PRIČEVANJE JANKA ŠTERBENCA

Janko Šterbenc je bil tudi pričevalec o komunističnem nasilju med in po vojni. Revija Tabor (glasilo Združenih slovenskih protikomunistov) je v številki 7/8 leta 1985 objavila razgovor z njim. Prepišemo nekaj zanimivih odstavkov:

O NASILJU OSVOBODILNE FRONTE

- Neke noči, sredi junija, ko sem spal na kozolcu, me v zgodnji jutranji uri zbudi nek čuden ropot, priganjanje in kletev pijane drhali skozi vas. Ko sem se nagnil do špranje, zagledam velik voz, naložen s posteljnino, kuhinjsko posodo, zaboji. Presenečen sem zija: "Kaj pa je to?!" Sledil mu je drugi voz. Za njim je stopal privezan neki duhovnik. Za njim pa še eden; vendar je ta šel prosto. Za njima je šla gruča pijanih partizanov. Ugibal sem, od kod bi bila gospoda. Edino v Draga-

tušu ni Italijanov, da so si mogli zaščitniki in "osvobodilna vojska" privoščiti ta divji teater.

Čez dan sem izvedel, da so res odpeljali iz Dragatuša župnika Omahna in njegovega kaplana, župnišče pa izropali. Ljudje so bili nervozni ob takem početju ter ugibali vse mogoče; vendar na najhujše ni mislil nihče.

Čez nekaj dni pa so spet sklicali sestanek na Mavrlenu. Bil je tam tudi komisar naše vasi Franc Verderber. Po sestanku mi je zaupal: "Župnika so usmrtili, kaplana pa, pravijo, da bodo izpustili čez 14 dni." Dodal je: "Ko sem to slišal, sem skočil, udaril po mizi in jim zabrusil: "če je tako, smo pa slabši kot Italijani; s takimi se jaz ne bom družil!" in odšel iz gostilne". Dodal mi je še: "Janko, sedaj sem pa jaz na vrsti."

- Pri rudniku Kamižarica je bila tedaj mala ciganska vas. Partizani so jo obkolili. Nekaj mlajših je pobegnilo, ostale in pa starejše so pobrali in jih privedli na Mavrlen ter zaprli v Jelenovo zidanico. Vseh je bilo 65. Čez nekaj dni so jih odvedli v smeri proti Koprivniku, kamor pa niso prišli. Ljudje so sklepali, da so vse pobili; posebno še, ker se je ponašal "Črnogorec" — neki fant iz vasi —, da jih je on, ne pobil — poklal, tako, da jim je prerezal grla. Trdil je, da so moški skopali jame. Ko so delo opravili, so se odmaknili. Potem je klical po enega in vsakemu pred jamo prerezal grlo. Jože Štavidihar, ki je tam blizu kosil travo s svojim pomočnikom, je izjavil: "Verjetno, da jih je Črnogorec poklal, kajti bila sva ves dan na košnji, pa nisva čula nobenega strela."

- Konec marca so partizani izropali našo domačijo na Mavrlenu. Živino, žito, vino, sploh vse, kar se je dalo odnesti in odpeljati. Teto Antonijo so odpeljali na Trate in jo tam po pretepanju in zasramovanju ustrelili ter le površno zagrebli na njivi. Ker pa ni bila smrtno zadeta, se je osvestila in izkopal. Ko jo je ugledal sosedov fant, jo je dokončno usmrtil, da bi se polastil posestva.

Kako je OF Šterbenca obsodila na smrt

OF se je Imela za neomejenega gospodarja nad okupiranim narodom. Nekega večera, proti koncu oktobra, sem šel v zidanico po pijačo za naslednji dan. Kar zaslišim, da se bliža gruča moških med vpitjem in preklinjanjem. Zahtevali so pijačo. Posebno glasen je bil komandant naše vasi Pezdirc ter grozil, da bo dal požgati "gotove" hiše in pobiti ljudi, ker so vsi izdajalci. Često se je ozrl name. Med njimi je bil tudi komandant Mavrlena, ki mi je dejal, da bi mi rad nekaj zaupal. Ker sem videl, da bi bil rad z menoj na samem, sem ga povabil v drug prostor, rekoč, da bo poskusil najboljšo vino, ki je za prodajo. Ko sva bila sama, mi je dejal: "Janko, veš, kaj je, ti si obsojen na smrt!" Prebledel sem. "Vendar pa se sodba ne more izvršiti, dokler jaz ne podpišem. Pazi se, Janko, to se lahko vedno zgodi." Usedel sem se na hlod. Nisem našel besede ne začudenja, ne strahu. Pili so dolgo v noč in jaz sem jim moral streči — naše vino — tem pijanim "osvoboditeljem" delovnega ljudstva!

• Vetrinjska tragedija

- Vrnjen sem bil z zadnjim transportom prvega polka 31. 5. 45. Takrat se je že govorilo, kam vozijo domobrince, pa se ni dalo verjeti. Močnejša kot to pa je bila zavest pravilnosti in upravičenosti naše borbe, in ni nas bilo strah pomeriti se s partizani tudi v tem.

Poznali smo partizane, ne vodstva komunistične partije — saj je vendar konec sovražnosti! Fantje so bili neodločni. Ko so me vprašali, kaj nameravam, sem jim dejal, da grem. Pripravljen pa bom, če bo kaj izrednega, bom skušal odskočiti iz transporta.

V Pliberku so nas nagnetli v živinske vagonne. V Pliberku na postaji nas niso sprejeli partizani, temveč so nas Angleži vkrcali na vlak. Torej so bili partizani poskriti. Verjetno. Ko smo bili že zaprti, sem pogledal skozi lino vagona ter zagledal na stroju strojevodjo s partizansko čepico. Povedal sem fantom. Toda upanje še ni umrlo - Palmanova!

Ko je vlak potegnil, smo čakali ali bo šlo naravnost, ali bo krenil na levo proti Področji. Vlak je krenil na levo —. Tedaj sem se pripravil. Toda fantje so me začeli prigovarjati, češ: "Skozi vse borbe smo bili skupaj; kamor gremo, pojdimo vsi, naj pride, kar hoče." Tako sem ostal v vagonu. Sila prijateljstva je bila močnejša kot želja do življenja!

Onstran predora je vlak ustavil. Odprli so vagonne ter nam pobirali ure, prstane, denar... Potem je vlak nadaljeval do Radovljice. Tam so nas nastanili v neke barake. Morali smo se sleči, češ da nam bodo prekuhali vso obleko, ker smo ušivi. Čez čas so nam vrnili mokre cunje, katere smo morali obleči. Tako smo bili do nedelje 3. junija, ko so nas postrojili in smo morali odkorakati, s harmoniko na čelu do vlaka, ki je stal na progi pred Medvodami.

Do tedaj nas niso topli niti ne kaj več zasramovali. Bili so povečini srbski partizani, mobiliziranci, ki so nas celo grajali, zakaj nismo ušli. Vlak je odpeljal do št. Vida, postaje, od koder smo krenili proti zavodom. Ker je bila že tema, so partizani z baterijami hodili ob vrstah ter iskali poznane. V zavodu so nam razdelili vprašalne pole s podatki: Ime, priimek, kraj in datum rojstva; če si bil v vaški straži, od kdaj pri domobrancih. Pod temi vprašanji pa je bilo polovico praznega prostora. Spodaj pa se je moral vsakdo podpisati. In na prazni prostor so oni pripisali obsodbo! To je bila zgolj formalnost. Obsodba je bila za vse enaka, le z razliko števila in načina udarcev pred rafalom.

- Nekega večera po teh polah pa so začeli klicati na hodnik (toda ne po spisku!). Vsak je moral hitro izprazniti nahrbtnik; med brkami, udarci in zmerjanjem. To je trajalo vso noč; tako da so se že partizani utrudili. Imel sem srečo, da sem prišel na vrsto že med zadnjimi. Posamezne pa so še vedno vseeno klicali v drugo sobo in jih živinsko bili in hodili po njih. Teh nismo videli več. Potem je prišel med nas komandant št. Vida Stanko Rajčič z nekaj partizani ter začel razburjeno vpiti: "Trebja je rezat, rezat!" Misli je na paranje robov pri obleki, da ne bi kdo kaj še vrednega odnesel, da bi oni ne pograbili. Partizani so nas začeli nervozno preiskavati.

- V sredo 6. junija nismo dobili več hrane. Nagnali so nas proti železniški progi, kjer je že čakal tovorni vlak. Pred menoj v vrsti je bil oče z nekako 5-6 let starim sinom. Vseskozi ga je čuval pred jezo in udarci. Pred vagonom je partizan pograbil otroka, češ da ga pusti. Oče ga je privil k sebi. Vojak je zamahnil z bičem preko očetove glave, strgal otroka, očeta — vsega okrvavljenega — pa pahnil proti vagonu.

Ko so nas z udarci nagnali v vagonne, je vlak potegnil, šli smo skozi Ljubljano. Do tam je bilo še upanje, da nas morda peljejo v Rusijo

na delo; pa je vlak krenil po dolenski progi. Dejal sem fantom; "V dolensko klavnico gremo!" Nihče ni rekel besede; kot da je ugasnilo življenje. Pri mestni klavnici ob Gruberjevem kanalu je bil porušen železniški most. Morali smo poskakati zopet iz vagonov ter teči skozi dolg špalir nahujskane drhali, ki je pljuvala v nas, zmerjala in tolkla po nas. Kogar so zbili po tleh, se ni več dvignil: pustili so gmoto krvavega mesa. Ko so na oni strani kanala vagonne zopet zaprli, smo ležali po tleh, tiho in brez tožbe. Tako velika je bila bolečina razočaranja nad vsem, da smo si želeli samo še smrti! Predno je vlak premaknil, sem čul strojevodjo, ki je vprašal kurjača: "Bo dovolj premoga do Kočevja?"

• Pobeg

- Postajal sem nemiren. Posebno, ko je vlak vozil počasi in je skozi zamrežene line spet zadehtela pomlad. Vzpel sem se do okna in poizkušal, da bi odrinil mreže. Delno se mi je posrečilo. Nato pa je stopil k oknu neki fant (dvomim, da bi bil domobranec) v čisti beli srajci in se razkoračil pred steno rekoč: "Naj nihče ne misli na beg, kajti to bomo vsi drago plačali." Nekdo je uganil, da je bil mesar iz Vidma v Dobrem Polju.

Vlak je začel hitreje sopihati in že v temi so švigale luči baterij partizanskih stražarjev. Od Ortneka naprej se je mesar odmaknil od okna. Jožetu Radošu sem zaupal, da bom ušel. Tudi on je mislil na beg. Zmenili smo se, če se nam posreči, da se dobimo pri naši dobri družini v Dobrem Polju. Jože se je prislonil k oknu. Stopil sem mu na sklenjeni roki, v zagonu predrl mreže na lini ter obvisel v hipu zunaj drvečega vlaka. Mesar mi je pritiskal roko na rob, da ne bi odskočil. Tako viseč sem čakal rafala stražarjev, pa ga ni bilo ... Ne vem, ali je mesar hotel poprijeti; utrgal sem se in zakotalil po ostrem gramozu. Tudi sedaj me ni presekala rafal. Šele ko sem zagledal rdeče luči odhajajočega vlaka, sem se pobral, pretipal in se nameril proti Mali Gori. Tam sem se naspal, odpočil in krenil k našim dobrim ljudem. Prinesli so mi mleka in kruha. Dejali so, da je bil ta transport že peti in da je vsak imel po 15 do 20 vagonov.

Ko sem se dodobra opomogel, sem se napolnil domov. Ko sem ponoči potrkal na okno in mi je mama odprla, mi je dejala: "Saj sem vedela, Janko, da boš prišel." Namesto odgovora sem zaprosil: "Mama, imaš kaj kruha?" Pozneje sem izvedel, da so domobranci še v Italiji. Podal sem se na pot in 14. avgusta prekoračil mejo, kjer sem zopet svobodno zadihal.

Pripravil: **Jože Jan**

Viri: *Svobodna Slovenija, Tabor, Vestnik*

V SVOBODNI SLOVENIJI *pred 20 leti*

DOMOBRANCI

Svobodna Slovenija, Leto LXV, Številka 21, 8. 06. 2001

(Slavnostni govor na domobranski proslavi v Buenos Airesu)

So besede, ki nam pomenijo veliko več, kot pa pove njih razlaga v slovarju. Na primer, beseda mati ni samo "ženska v odnosu do svojega otroka" ali "ženska, ki ima otroka", ampak je s to besedo povezana vsa ljubezen, ki nam jo je mati izkazala, vsa skrb, ki nam jo je posvetila, vsa doživetja, ki nas skozi leta in leta navezujejo nanjo. Med besede, ki imajo širši pomen kot zgolj njih jezikovna razlaga, spada tudi beseda "domobranci". Kaj je ta beseda pomenila v času vojne in revolucije za ljudi, ki so bili pod njihovim varstvom, kaj za nas, ki smo skupaj z njimi zapuščali domovino in so nam odpirali prosto pot, kaj za partizane, ki so se proti njim borili, kaj za partizansko vodstvo, ko jih je izdane in razorožene dobilo kot darilo mednarodnih sporazumov in ki je dalo ukaz, da se jih muči in pobije?

Kaj pomeni domobranec za mladi rod, ki je rasel v čisto drugačnih razmerah, kot so bile takrat, ko je domobranstvo nastalo? To je, za mladi rod potomcev domobrancev samih in njihovih sorodnikov. Za tiste, ki so ostali v domovini in za nas, ki smo rasli v tujini. In pa za mladino, ki je doma poslušala samo uradno zgodbo medvojne dogajanja. In končno, kakšno sliko o domobrancih bodo izoblikovali nepristranski raziskovalci medvojnih in povojnih dogodkov in razmer, za kar bodo črpali snov iz vsestranskih virov in jo znanstveno ocenjevali?

Že ta možnost različnih pogledov na domobranstvo kaže, v kako nenavadnih in skrajno zapletenih razmerah so bili domobranci ustanovljeni.

Oglejmo si malo te razmere:

Večina naroda je stvarno presojala položaj, ki je nastal po nemški in italijanski zasedbi Slovenije. Pametna presoja je pokazala nesmisel oboroženega odpora v času, ko so bili okupatorji na višku svoje moči, ker bi bila posledica le prelivanje slovenske krvi.

Vodstvo komunistične partije je pa imelo drugačne načrte. Nje voditelji so tudi dobro vedeli, do bo oborožen odpor povzročil kaj malo škode okupatorju — s katerimi so bili zavezniki do nemškega napada na Sovjetsko zvezo — hudo pa prizadel narod zaradi represalij, ki so bile že vnaprej napovedane. A komunistom se ni šlo ne za obstoj ne za svobodo naroda, čeprav so to parolo ponavljali do onemoglosti, ampak le za izpeljavo revolucije, za zanetitev državljanske vojske, za prevzem oblasti in vzpostavitev komunistične diktature. Dobro so tudi vedeli, da bi bila vstaja na naših tleh popolnoma nepomembna v merilu svetovnega vojskovanja. To je potek dogodkov tudi potrdil. Nemci so se iz Jugoslavije umikali pred sovjetsko rdečo armado — ki ima svoj spomenik v Murški Soboti — kar se pa le malokrat omeni. Slovenski partizani so Ljubljano "osvobodili" šele po kapitulaciji Nemčije, pa še takrat so v triumfalni paradi morali prepustiti prva mesta dalmatinskim partizanskim oddelkom, ki so pregnali že poražene Nemce iz dežele.

Komunistična partija je pod pretvezo osvobodilnega boja, v katerega sama ni verjela, uvedla teror nad slovenskim narodom, da bi se ta, do smrti teroriziran, poslušno uklanjal njenim ukazom.

A ves slovenski narod se le ni dal ustrahovati in je ta pogum drago plačeval. Zahrbtne atentati, požigi hiš in vasi, ugrabitve, mučenja in umori zavednih Slovencev, za katere so vedeli, da nikdar ne bodo klonili pred komunizmom in so jih potem razglašali za izdajalce — so bili na dnevnem redu. Okupator se za to ni dosti menil, saj so mu domači komunisti pomagali izpolnjevati Hitlerjev ukaz: "Izbrišite mi ta narod iz te zemlje!"

In ta narod se je moral braniti sam pred domačimi napadalci. Iz dela naroda, ki se ni dal prestrašiti, so izšli domobranci.

Najprej so fantje po vaseh sami organizirali lastno obrambo in tako so nastale Vaške straže, ki so v veliki meri zaustavile partizansko rovarjenje na podeželju. Po kapitulaciji Italije so bili ti fantje z italijanskimi topovi premagani na Turjaku in potem z orožjem v slovenskih rokah pobiti. S tem so komunisti dokončno pokazali, da nimajo nobene meje več v borbi za oblast.

V tem težkem času, ki ga tisti, ki ga niso doživeli ne morejo razumeti, ko so se na slovenskih tleh godila grozodejstva, ki se jih navaden človek niti predstavljati ni mogel, je bilo iz nujne potrebe po samoobrambi ustanovljeno domobranstvo. Ne več kot posamezne skupine vaških fantov, ampak kot organizirana vojska prostovoljcev, s svojo slovensko zastavo, svojimi oficirji in z osrednjim poveljstvom.

Kaj so pomenili domobranci za ljudi, katere so branili? Domobranci jim je dajala občutek večje varnosti. Partizani so se je raje izogibali in so omejili svoje pohode v take kraje. Ljudje so zaupali tem poštenim fantom, ki so izpostavljali svoja življenja zanje. V njih so videli pristen slovenski značaj, ki se ni mogel sprijazniti z mislijo, da bo domovino preplaval in podvrget breznarodni in brezbožni komunizem. Predstavljali so možnost in upanje, da se kaj takega ne bo zgodilo. Videli so v njih to, kar so res bili: svoje sinove, brate, očete, fante ... s katerimi so imeli skupne ideale, gojili iste vrednote, skupaj z njimi sanjali o res svobodni domovini, ki ne bo del Sovjetije, kot so takrat naznajele partizanske pesmi.

Kaj je pomenila beseda domobranec za tiste, ki so se proti njim borili? Kot pokažejo stvarni opisi spopadov obeh taborov, osebna pričevanja domobrancev in priznanja mnogih partizanov — v zasebnih pogovorih, seveda — je med partizani beseda domobranec vzbujala strah. Razen če so bili v absolutni premoči, niso iskali borbe z njimi, raje so se jih izogibali in se jim umikali. To pa ne smemo vzeti kot stvar večjega ali manjšega poguma, ampak so za to globlji vzroki. Domobrancem je vlivalo pogum prepričanje, da se bore za pravično stvar, da se gre za obstanek družbe in domovine v kateri bo vredno živeti in se nikakor niso mogli sprijazniti z možnostjo, da bo nad njo zavladala brezbožna diktatura, v kateri ne bo prostora zanje.

Večina partizanov, tudi tisti, ki so se jim pridružili misleč, da se bodo res borili proti okupatorju, so s časom spoznali za kaj se v resnici gre in niso bili pripravljani kar tako izpostavljati svoja življenja za cilje, ki so jim bili tuji. Čeprav so bili pod strogo kontrolo in pod stalnim ideološkim pritiskom. Njihovim poveljnikom se je pa šlo bolj za lastno kožo kot za revolucijo, za katere zmago so tako

vedeli, da dela mednarodni komunizem in da je njih vloga le postranska. Dejstvo je, da je bil zadnje mesece pred koncem vojne večji del slovenskega ozemlja očiščen partizanov.

Kaj je čutilo vodstvo komunistične partije Slovenije, ko je po mednarodnih kupčijah in po posredovanju prikritih komunističnih agentov med zapadnimi zavezniki dobilo v roke razorožene domobrance?

Če bi bili partizanski poveljniki res vojaki, bi postopali z njimi po vojaških zakonih — moralnih in mednarodnih. Ker je pa bila zanje vojaška čast neznan pojem in so bili le sfanatizirani revolucionarji — ali bolj točno, brezbožni borci za oblast — so se nečloveško znesli nad tistimi, pred katerimi so tolikokrat bežali in v katerih so videli nasprotnike, ki jih nadkriljujejo kot vojaki in kot ljudje.

Razlaga njihovega postopanja je stara več kot 2000 let in je napisana v Knjigi modrosti, v Stari zavezi:

"... Zalezujmo pravičnega, ker nam je v napoto, ker nasprotuje našim delom. Ker nam očita grehe zoper postavu. Že pogled nanj nam je težak ... Ker so njegova pota drugačna ...

S sramotnjem in mučenjem ga preizkusimo, da bomo spoznali njegovo dobroto, da bomo preverili njegovo potrpežljivost. Na sramotno smrt ga obsodimo, saj ga bo po njegovih besedah rešil Bog."

Junaško so domobranci prenašali mučenje, vdano so šli v smrt, nihče ni preklinjal, ne jadikoval, ne prosil milosti, nihče ni zatajil idealov, za katere se je boril. Bog jih ni rešil smrti, a ta smrt je gotovo doprinesla k propadu komunizma in je seme za prenovno slovenskega naroda. Pač za vse to, za kar so se borili.

Skozi desetletja pobjo domobrancev ni bil poznan v domovini in še sedaj ni javno priznan in nihče ga ni kriv. Zamočan je bil z ekstremno doslednostjo. Ni bilo zmagoslavja nad pobitim sovražnikom, ampak potuhneno skrivanje zločina, ki bi se ga sramoval še tako krut in nemoralen človek.

Že več kot 60 let je minilo od teh dogodkov. Dva rodova sta že dorasla od takrat. Dva rodova tistih, ki so za vse to vedeli, saj so izgubili očete, brate, stare očete, strice. Prvi rod, ki je ostal doma, zasramovan, zapostavljen, izobčen iz družbe. Temu rodu so morale trpeče matere in sorodniki pojasnjevati, da je vse to, kar jih učijo v šoli in jim očitajo, le laž, da so bili njihovi očetje in bratje pošteni Slovenci, ki niso nikdar izdali naroda, ampak so se zanj borili. A tega ne smejo nikjer govoriti in morajo tiho prenašati zasramovanje. Kakšno duševno nasilje!

Mi tukaj in naši vrstniki po svetu, ki smo bili še otroci, ko se je vse to dogajalo, smo tudi vedeli za ta zločin. Med nami ni bilo več tisoče in tisoče vojakov, ki so šli skupaj z nami zapadnim zaveznikom naproti. Ti so jih potem odpeljali in solze mater, žena in deklet so nam povedale, da jih ne bo več nazaj. Tako nam je svet spomin na borbe za pravo svobodo, vero in kulturo naroda, da

čisto naravno prenašamo ta spomin na naše potomce.

Mladini, ki je po vojski rasla doma, so bili domobranci predstavljeni kot izdajalci, kot hlapci Nemcev, ki so hoteli prepričati, da bi bila domovina spet svobodna. Najhujše zločine so jim naprtili. Tako so to mladino učili v šoli, o tem so morali brati in to poslušati do nasičenja in nihče ni smel izraziti najmanjšega dvoma o resničnosti vsega tega. Le to so jim pozabili povedati, kako so jih izdane, vrnjene in razorožene junaško mučili in pobili.

Težko bo popraviti toliko let zavajanja. Posebno še, ker bi se s priznanjem resnice sesul tako skrbno in dosledno zgrajen mit o narodnoosvobodilnem boju. Mit, ki je prinesel in še prinaša toliko koristi in privilegijev zagovornikom — dedičem teh, ki so si ga izmislili. Zato napenjajo vse sile, da se mit ohrani.

Počasi pa le prihajajo na dan dejstva katerih ni več mogoče prikrievati in ki načenjajo polstoletno monolitno uradno resnico. Zanimivo je, da se je v Slovarju slovenskega jezika že leta 1970, torej skoraj 20 let pred razpadom komunizma, izmuznila pravilna definicija domobranstva. Označi ga kot protirevolucionarno vojaško organizacijo v Sloveniji, med NOB, od kapitulacije Italije naprej. Ne pravi torej, da bi se domobranci borili proti tako imenovanim narodnim osvoboditeljem, ampak proti revolucionarjem. Ne vem, ali je cenzuri partije to ušlo, ali pa so tiste čase se izenačevali NOB z revolucijo, ki se je pa po letu 1990 skrivnostno razblinila v nič.

Že se pojavljajo zgodovinarji, ki hočejo stvarno in nepristransko raziskali med- in povojne dogodke. Zaradi toliko nedoslednosti in novih odkritij jih že sedaj uradna verzija več ne prepriča. Če se ne bodo dali podkupiti, bo resnica počasi le prišla na dan. Njih delo pa seveda ne bo lahko. Zavreči bodo morali laži, ki so veljale več kot pol stoletja, brez možnosti ugovora. Razložiti, kako je komunistična partija spretno hlinila osvobodilni boj, med tem, ko je sklepala tajne sporazume in premirja z Nemci. Razkriti krvave metode, s katerimi se je ta partija dokopala do vodilne vloge in kako je ustrahovala slovenskega človeka do take mere, da mu je izmaličila dušo. Kako je hotela podjarmiti ves narod in je z izvajanjem terorja izsilila odpor tistega dela naroda, ki je nasprotoval njenim načrtom. Za lastno obrambo so bili nasprotniki partije prisiljeni sprejeti orožje od zasovražene okupatorja, za katerega so itak vedeli, da ima dneve štete. S tem so se pa izpostavili pred zapadnimi zavezniki, katerim so zaupali in računali na njihovo poznanje razmer in razumevanje.

Ko bodo zgodovinarji vse to razčistili in utemeljili in razglasili pristno resnico, ki bo nadomestila dosedanjo ponarejeno, bodo domobranci dobili častno mesto v naši zgodovini s priznanjem, da so se res borili za obstoj in pravo svobodo domovine in da so to borbo plačali z življenjem.

Bog daj, da bi kmalu prišel čas, ko bo slovenski narod prepričan, skupaj z nami lahko vzkliknil: Slava jim!!

Franci Markež

KAJ SE KUHA V SVOBODNI? | Palačinke

Češčenje Najsvetejšega je ključna praksa vsakega katoličana, saj srečanje z Gospodom v tišini ponuja izjemno priložnost za poglobitev vere. Ta duhovna rast pa je še bogatejša, kadar jo živimo in delimo v skupnosti. Ura molitve, premišljevanja ob Svetem pismu ter osebnega stika z Bogom je zato pomemben del življenja naše skupnosti.

Vsak torek ob 19.30 uri v Cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši si lahko vsak vzame uro časa, da se kot slovenska katoliška skupnost v Argentini skupaj zberemo pred Najsvetejšim.

Hvaležni smo našim slovenskim duhovnikom, ki nas zvesto spremljajo. Po pobožnosti pa tudi pripravijo skromno pogostitev, ob kateri lahko utrjujemo vezi. Posebej priljubljene so Robertove palačinke, namazane z marmelado ali dulce de leche, kateri recept delimo.

RECEPT ZA PALAČINKE SESTAVINE:

Za palačinke:

- 3–5 jajc
- 0,5 kg moka
- 1 liter mleka
- pol žličke soli (po želji)

Za nađev (izberite poljubno):

- marmelado,
- nutello,
- dulce de leche,
- sladkor in limono ...

PRIPRAVA:

V primerno posodo damo od tri do pet jajc in jih dobro premešamo. Za mešanje lahko uporabimo čisto preprosto vilice, še bolje metlico za mešanje, lahko pa tudi električni mešalnik. Jaz uporabljam kar palični mešalnik (v Argentini mu rečemo minipimer), ki se najbolje izkaže pri preprečevanju nastajanja grudic.

V dobro premešana jajca dodamo mleko (približno 1 liter) in premešamo, nato dodamo še moko. Moko je najbolje dodajati počasi, da se lažje premeša in ne nastajajo grudice. Če pa uporabljate palični mešalnik, lahko vse dodate kar naenkrat. Po želji dodajte sol. Nekateri dodajajo tudi košček raztopljenega masla. Po želji se lahko doda tudi cimet. Masa mora biti skoraj tekoča. Posodo z maso lahko pokrijemo s krpo ali pokrovom in pustimo stati približno 20 do 30 minut, da moka nabrekne. Če je masa nato pretekoča, dodamo še malo moka, če je pregosta, pa malo mleka ali vode.

Na štedilnik postavimo ponev (lahko tudi dve, da gre hitreje) in dodamo približno pol žlice olja, raztopljene masti ali masla (odvisno od velikosti ponve) oziroma ponev preprosto namažemo. Če je olja na ponvi preveč, ga odlijemo. Ponev primerno segrejemo – preizkusimo jo tako, da vanjo kahnemo kapljico mase za palačinke; če se že cvre, je ponev dovolj segreta. Vlijemo maso (približno eno zajemalko, seveda odvisno od velikosti ponve). Ponev primerno obrčamo, da se masa enakomerno razporedi po celotni spodnji strani. Po približno 20 ali 30 sekundah vidimo, da na zgornjem delu palačinke masa ni več tekoča. Palačinko obrnemo. Tisti, ki še nimate izkušenj, lahko palačinko z vilicami ali leseno lopatico malo dvignete, da se prepričate, ali je res primer-no popečena.

Približno enak čas, morda za trenutek krajši, pečemo palačinko še na drugi strani. Nato jo damo na krožnik in začnemo z naslednjo.

Ko so palačinke pripravljene, sledi dodajanje nadevov. Na palačinko lahko namažemo marmelado, Nutello, dulce de leche, lahko damo skuto ali zmes mletih orehov ... Lahko pa na palačinko preprosto dodamo samo

malo sladkorja in nanj stisnemo limonin sok. Dobra kombinacija je tudi narezano sadje. Lahko pa v olupljeno banana ovijemo s palačinko. Za tiste, ki imate radi mesne okuse, jih lahko obogatite z nekaj rezinami šunke in sira. Tuna in morski sadeži se tudi dobro priležejo. Tukaj domišljija, okusi in eksperimentiranje nimajo meja. Palačinke lahko zavijemo v rolco, lahko pa jih preprosto dvakrat prepognemo tako, da dobimo četrtno kroga.

Palačinke lahko na krožniku tudi okrasimo s prelivom vroče čokolade ali sladkorjem v prahu ter lepo postrežemo.

Bog požegnaj!

Robert Brest

¿QUÉ SE COCINA EN SVOBODNA? | Panqueques

La adoración al Santísimo es una práctica fundamental para todo católico, ya que el encuentro con el Señor, en silencio, ofrece una oportunidad excepcional para profundizar la fe. Este crecimiento espiritual es aún más enriquecedor si se vive y comparte en comunidad. Y es por ello que una hora de oración, reflexión sobre las Sagradas Escrituras, y contacto personal con Dios es parte fundamental de la vida de nuestra comunidad.

Así es que todos los martes a las 19:30, en la Iglesia de María Auxiliadora en "Slovenska hiša", podemos dedicar una hora de nuestro día para reunirnos ante el Santísimo como comunidad católica eslovena en Argentina.

Agradecemos de corazón a nuestros sacerdotes eslovenos que nos acompañan fielmente y que tras cada celebración también preparan una sencilla merienda para compartir y profundizar nuestros lazos. En estos encuentros son muy populares los panqueques de Robert, rellenos tanto con mermelada o con dulce de leche, y cuya receta compartimos a continuación:

RECETA DE PANQUEQUES

INGREDIENTES

Para los panqueques:

- 3 a 5 huevos
- 0,5 kg de harina
- 1 litro de leche
- Media cucharadita de sal (opcional)

Para el relleno (a elección):

- mermelada
- nutella
- dulce de leche
- azúcar y limón

PREPARACIÓN

En un recipiente adecuado colocamos de tres a cinco huevos y los mezclamos bien. Para mezclar podemos usar un simple tenedor, un batidor manual, o incluso una batidora eléctrica. Yo uso una batidora de mano (en Argentina la llamamos minipimer), que es la mejor para evitar que se formen grumos.

Una vez bien mezclados añadimos la leche (aproximadamente 1 litro) y continuamos batiendo. Luego agregamos la harina. Es mejor añadir la harina lentamente para que se mezcle de manera homogénea y no se formen grumos. Si usan una batidora de mano, pueden agregar todo de una vez.

Agregar sal a gusto. Hay quienes también agregan un poco de manteca derretida y/o canela. La mezcla debe quedar casi líquida. Cubrimos el recipiente con un paño o tapa y dejamos reposar unos 20 a 30 minutos para que la harina se hidrate. Si tras ese tiempo la mezcla está demasiado líquida, agregamos un poco más de harina; si está muy espesa, un poco de leche o agua.

Colocamos una sartén (o dos para ir más rápido) al fuego y añadimos aproximadamente media cucharada de aceite, grasa derretida o manteca (según el tamaño de la sartén). También podemos simplemente engrasarla. Si hay demasiado aceite, lo sacamos. Calentamos la sartén y comprobamos la temperatura dejando caer una gota de mezcla; si chisporrotea, está lista.

Vertemos la mezcla (aproximadamente un cucharón, pero dependerá del tamaño de la sartén). Movemos la sartén para que la mezcla se distribuya de manera uniforme. Después de unos 20 o 30 segundos veremos que la parte superior ya no está líquida. En ese momento damos vuelta el panqueque. Quienes no tienen tanta experiencia pueden levantarlo un poco con un tenedor o espátula de madera para comprobar si está

bien dorado.

Cocinamos el panqueque aproximadamente al mismo tiempo o un poco menos del otro lado. Luego lo colocamos en un plato y seguimos con el siguiente.

Cuando los panqueques están listos, añadimos los rellenos. Podemos untarlos con mermelada, Nutella, dulce de leche, poner ricota o una mezcla de nueces molidas...

También podemos simplemente espolvorear un poco de azúcar y agregar jugo de limón. Una buena combinación es la fruta cortada. Incluso se puede envolver una banana pelada dentro del panqueque.

Para quienes prefieren lo salado los pueden rellenar con jamón y queso. El atún y los mariscos también combinan bien. Aquí la imaginación, los gustos y la inventiva no tienen límites.

Los panqueques pueden enrollarse o doblarse dos veces para formar un cuarto de círculo. Y si deseamos servirlos de manera elegante podemos decorar los panqueques en el plato con salsa de chocolate caliente o azúcar impalpable.

¡Dios los bendiga!

Robert Brest

75 LET REVIJE "NAŠA LUČ"

Revija "Naša luč", mesečnik za Slovence v zamejstvu in po svetu, letos praznuje 75 let izhajanja. Revija je zasnovana kot slovensko narodno kulturna in duhovna vez med Slovenci razseljenimi predvsem po Evropi ter prispeva k ohranjanju narodne identitete in kulturne dediščine med rojaki, ki živijo zunaj meja Slovenije.

Revija Naša luč je bila ustanovljena kot odgovor na potrebe slovenskih rojakov, ki so živeli izven matične domovine. V začetku 20. stoletja sta revščina in pomanjkanje v svet pregnali številne Slovence, ki so iskali pot do dostojnejšega življenja. Zaradi gospodarskih

pretresov med obema vojnama so domovino zapustili mnogi in se naselili v evropskih rudarskih središčih severne Francije, Belgije in Nemčije. Ekonomskim stiskam se je pridružil še močan politični pritisk, ki je mnoge pregnal tudi čez ocean. To še posebej velja za leto 1945 in totalitarno obdobje po njem. Tako je leta 1951 sredi tujega sveta, stran od domače zemlje prvič posvetila "Naša luč" – da bi rojakom po svetu prinesla milino in vedrino slovenske besede ter jih povezovala med seboj.

Ustanovili so jo izseljenski duhovniki – Stan-ko Grims, Valentin Zupančič, Zdravko Reven

in Vinko Žakelj. Od prve številke do demokratizacije Slovenije jo je izdajala Družba sv. Mohorja v Celovcu, ki jo je vodil ravnatelj dr. Janko Hörnbock. V desetletjih, ko je bilo v domovini prepovedano svobodno govoriti, je bila glas resnice. Z osamosvojitvijo Slovenije se je uredništvo preneslo na Rafaelovo družbo v Ljubljano, ki je izdajateljica revije še danes, tehnično pomoč pa nudi založba Družina. Urednika revije sta Lenart Rihar in Izidor Pečovnik.

Revija je dostopna tudi digitalno prek aplikacije in platforme Listalnik, ki naročnikom omogoča enostaven dostop do vsake novice,

ki je objavljena v tiskani reviji.

Ob temu visokemu jubileju je Lenart Rihar, odgovorni urednik revije Naša luč, izpostavil: "Veseli me, da Naša luč še živi, da ohranja živ stik s svojimi začetki in da ostaja zvesta svojemu poslanstvu kljub temu, da se svet neprestano spreminja. Posebej me veseli, da je v Slovenijo prišla demokracija in da se je takrat pokazala možnost, da se Naša luč preseli v domovino in da jo vsak mesec željno pričakuje stotine bralcev še danes."

Iskrene čestitke uredništvu "Naše luči" ob tem pomembnem jubileju!

NA TRIGLAV KORAK ZA KORAKOM

»Če si pravi Slovenec, moraš vsaj enkrat na Triglav.« Tako pravi nepisano pravilo. Pa kljub temu srečujem vedno znova »Slovence«, ki se na najvišji vrh Slovenije še niso podali. Seveda je to povsem razumljivo, saj vzpon na Triglav ni le simboličen izlet, temveč resna visokogorska tura, ki zahteva dobro pripravo in spoštovanje gora.

Zato vam tukaj podajam nekaj ključnih informacij za planiranje tega podviga.

Najprej je treba vedeti, da je vrh Triglava večino leta zasnežen, zato je časovno okno, v katerem se lahko na vrh dostopa brez zimske opreme, precej omejeno.

Najprimernejši čas za vzpon je med sredino julija in začetkom septembra. Tudi takrat pa so razmere v gorah lahko zelo nepredvidljive in ni nič nenavadnega, če sneg zapade še sredi avgusta. Zato sta preverjanje vremenske napovedi in aktualnih razmer pred odhodom nujna.

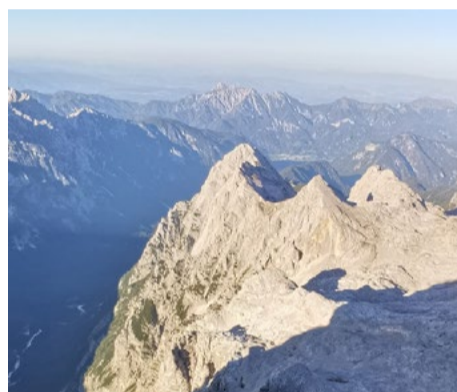

Če se na Triglav odpravljamo v večji skupini, je smiselno razmisliti o najemu gorskega vodnika. Ta ne poskrbi le za varnost, temveč tudi za bolj suvereno in sproščeno izkušnjo.

Poti je več, a vse zahtevajo najmanj 6 ur hoje v eno smer in okoli 1.600 višinskih metrov vzpona. Prav zato se večina planincev odloči za dvodnevno turo, kar je tudi najbolj priporočljivo. Ob poti je več planinskih koč, ki so dobro opremljene in založene s hrano, kar pohod precej olajša, omogoča krajše postanke in bolj umirjen tempo. Dvodnevna tura pa ni le praktična, temveč tudi doživetje zase — več časa za občudovanje alpske narave, spanje nad 2.000 metri ter nepozabne sončne zahode in jutranje razgleda.

Če se zato odločimo, je smiselno planinsko kočjo rezervirati čim prej. Zaradi velikega navala pohodnikov v poletnih mesecih se lahko zgodi, da so kočje hitro polne.

Med klasičnimi pristopi na Triglav velja pot z

Rudnega polja na Pokljuki za najmanj tehnično zahtevno in zato pogosto predstavlja najboljšo izbiro za manj izkušene pohodnike. Razgledi so tudi tukaj zelo impresivni, predvsem v območju Vodnikovega doma in Velega polja.

Za malo bolj izkušene planince pa sta priporočljivi poti z Vrat ali iz Kota. Pri njiju je višinska razlika večja, sta bolj skalnati in tudi bolj zavarovani s klini in jeklenicami, kar ju naredi tehnično zahtevnejši.

Za popolno izkušnjo se lahko odločimo tudi za krožno pot in se vrnemo preko znamenitih Triglavskih jezer, ki sodijo med najlepše dele Julijskih Alp in s svojimi jezери ponujajo mirnejši, bolj zelen kontrast poti proti vrhu.

Ne glede na izbrano pot bomo v zgornjem delu običajno prišli bodisi do Kredarice bodisi do Planike pod Triglavom. Kredarica je največja in najbolj obiskana kočja v Sloveniji, Planika pa nekoliko manjša in mirnejša alternativa. Od tam nas do vrha loči še približno ura vzpona po strmih in skalnatem terenu, ki pa je dobro zavarovan s klini in jeklenicami. Zaradi velikega števila obiskovalcev se tu pogosto hodi »v vrsti«, zato je samovarovalna oprema — plezalni pas in čelada — močno priporočljiva. Priporočeni so tudi visoki gozjarji z dobrim oprijemom in trdnim gležnjem, saj zagotavljajo več stabilnosti na strmih in krušljivih predelih. Nič nenavadnega ni, da manj izkušeni pohodniki na tem delu občutijo vrtoglavico, zato je varovanje na jeklenicah smiselna izbira.

Vrh Triglava je razgleden in v lepem vreme-

nu ponuja izjemen pogled na Julijske Alpe in celo na Jadransko morje. Prostor na vrhu je omejen, zato se tam običajno ne zadržujemo dolgo, temveč se po krajšem postanku in fotografiji ob Aljaževem stolpu počasi odpravimo nazaj v dolino. Kljub gneči je občutek na vrhu poseben in za marsikoga predstavlja enega najmočnejših trenutkov v slovenskih gorah.

A prav po tem trenutku veselja in doseženega cilja je pomembno ohraniti zbranost — kot pravijo hribovci, vrh je šele polovica poti, saj je varen sestop pogosto enako zahteven kot vzpon.

Sandi Žnidar

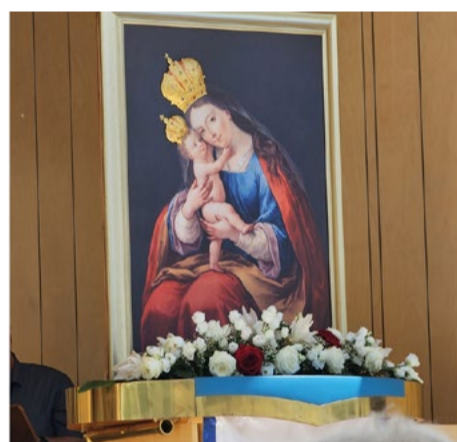
IZSELJENSKO ROMANJE K MARIJI POMAGAJ NA BREZJAH

Desetletja in stoletja so Slovenci odhajali v tujino in v težkih trenutkih iskali pomoč pri nebeški Materi, ob podobi Marije Pomagaj.

V nedeljo, 31. maja, smo Slovenci iz Argentine romali na Brezje in Marijo prosili za vse Slovence doma in po svetu, za naš skupni dom — Slovenijo in da bi nas nebeška Mati varovala pred stranpotmi sedanjega časa.

Pri maši sta somaševala pater Viktor Papež in Toni Burja iz Argentine, ljudsko petje pa je spremljal organist Ivan Vombergar ob skupini pevcev pod vodstvom Bogdana Magistra.

Boštjan Kocmur

SLOVENSKA FILOZOFA V BUENOS AIRESU

V sredo, 20. maja, je Univerza v Buenos Airesu gostila slovenska filozofa Aleša Mendiževca, raziskovalnega asistenta na Inštitutu za filozofijo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), in Gregorja Modra, višjega raziskovalnega sodelavca na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Dogodek je potekal v okviru Skupine za študije ideologije, diskurza in imaginacije (IDI-IIGG) — *Grupo de Estudios en Ideología, Discurso e Imaginación*, pri organizaciji pa so sodelovali tudi Skupina za študije subjektivacije in političnega reda (GEOP) — *Grupo de Estudios en Subjetivación y Orden Político* ter projekt UBACYT *Transformacije ideologije v sodobnem neoliberalizmu. Etično-politične posledice in kritika sedanosti v Frankfurtski šoli in poststrukturalizmu*.

Predavanji sta odprli vprašanja, ki ostajajo živa in aktualna tudi v sodobnem svetu: Aleš

Mendiževca je v razmišljanju *O Louisu Althusserju ali kaj storiti s kontingenco?* osvetlil nekatere temeljne dileme althusserjanske misli, Gregor Moder pa je v predavanju *Brat in sestra: zakaj se danes ukvarjati z Antigono?* spregovoril o trajni moči antične tragedije in njenem odmevu v današnjem času.

Predavanji sta potekali v angleškem jeziku s sprotim pisnim prevodom na zaslonu, med občinstvom in predavateljema pa so zazvenele tudi posamezne besede v slovensčini. Ob koncu so se razvila še vprašanja in razmišljanja udeležencev, ki so s svojim zanimanjem in dialogom dodatno obogatili srečanje.

Dogodek je tako predstavljal nov prostor srečevanja različnih intelektualnih tradicij ter še en lep trenutek kulturnega in akademskega povezovanja med Slovenijo in Argentino.

Rok Fink
Lektorirala: Tjaša Lorbek

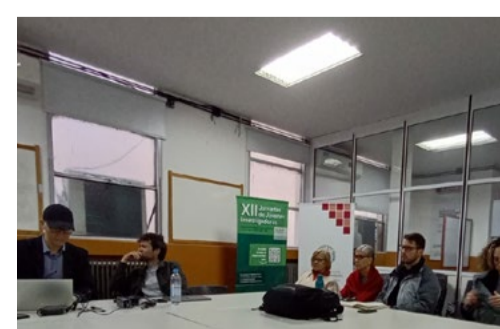
Mendiževca in Moder

Mendiževca in Moder

Udeleženci

Udeleženci

KOLEDAR

28. junija

Spominske proslave po Slovenskih domovih

4. julija

Pevsko glasbeni večer

5. julija

Domače kolone v Hladnikovem domu. Kosilo bo ob 12:30, prodaja svežih klobas pa od 15:00 naprej.

Prošnja za pomoč pri iskanju oseb

Prejeli smo prošnjo za pomoč pri iskanju podatkov o naslednjih osebah in njihovih sorodnikih:

- **SAPAČ Karol**, datum rojstva: 12. maja 1904
- **SAPAČ Marija rojena Žokš**, datum rojstva: 24. novembra 1901
- **BEZOVIK Franc**, rojen leta 1915, umrl leta 1989

Pisal nam je tudi g. Jože Hladnik, ki bi želel vzpostaviti stik s sorodniki msgr. Janeza Hladnika v Argentini.

Prosimo, da se sorodniki ali kdor ima podatke iskanih oseb javite na e-pošto Svobodne Slovenije: svobodna.ba@gmail.com

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

MAŠA

Vsako leto se v mesecu juniju spominske proslave začnejo s sveto mašo. Pri njih se še posebno spominimo na naše prednike, žrtve komunističnega nasilja.

Na letošnji spominski proslavi v Slovenski hiši je bil predstavljen odrski prizor z interpretacijo pesnitve Toneta Rodeta “Maša za vstajenje Slovencev”. Avtorja je k pisanju te pesnitve - ki pa je obenem molitev in meditacija - spodbudila osemdeseta obletnica konca druge svetovne vojne in potrebno spominjanje na povojne pomore dvanajst tisoč slovenskih domobrancev in drugih vojnih ujetnikov in civilistov in katerih posmrtni ostanki še vedno čakajo dostojnega pokopa. Delo je nastalo tudi kot odmev na pesnitev “Velika črna maša za pobite Slovence”, ki jo je leta 1949 objavil dr. Tine Debeljak.

O maši govori tudi mnogo pregovorov:

- **Kdor pri maši spi, naj doma moli** (slovenski pregovor)
- **Pariz je vreden maše.** (francoski pregovor)
- **Maša brez pridige je kakor nebo brez sonca.** (kolumbijski pregovor)
- **Zvon ne gre k maši, a vabi k njej.** (španski pregovor)
- **Ni pomembno, koliko kadila prižgeš; pomembna je iskrenost srca.** (kitajski pregovor)
- **Dolga maša, kratko kosilo.** (slovenski pregovor)
- **Kdor gre k maši brez predanosti, se vrne**

domov brez blagoslova. (italijanski pregovor)

- **Kdor gre k maši in ne moli, izgublja čas.** (portugalski pregovor)
- **Bolj, kot iti v svetišče je pomembno očistiti srce.** (japonski pregovor)
- **Na kosilo in k maši se kliče samo enkrat.** (španski pregovor)
- **Kdor ne hodi k maši, nima blagoslova.** (filipinski pregovor)
- **Maša brez vernikov je kakor ogenj brez toplote.** (slovenski pregovor)

Izbral: Jože Jan

Spominska proslava v čast domobrancev in žrtvam komunistične revolucije na Slovenskem

» Glasno izpričajmo svojo zgodovino «

V nedeljo, 28. junija 2026, ob 8.00 uri

V sanhuški stolnici darujemo sveto mašo za vse slovenske žrtve vojne in komunistične revolucije.

V našem domu sledi poklon pred Balantičevim kipom.

V glavni dvorani, spominski govor Mirjam Oblak ter spominska akademija.

Hipólito Yrigoyen 2756, San Justo

DRUŠTVO SLOVENSKA VAS
Nedelja, 28. junija 2026

SPOMINSKA PROSLAVA
v čast žrtvam vojne in komunistične revolucije na Slovenskem

ob 9. uri v cerkvi Marije Kraljice
Sveta maša za vse slovenske žrtve vojne in komunistične revolucije na Slovenskem.

ob 10. uri v Hladnikovem domu:
Poklon in molitev pred spomenikom. Vodi č. g. Jože Bokalič.
Akademija v dvorani: »S hvaležnostjo in ponosom se spominjamo njihovega junaštva«

HLADNIKOV DOM
Mons. J. Hladnik 3970, (1826) R. de Escalada Buenos Aires - Argentina

32. tabor Slovencev po svetu

V nedeljo, 28. junija 2026,
v Zavodu sv. Stanislava, Štula 23, Ljubljana-Šentvid

Svobodno Slovenijo podpirajo

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

SL*AR
CÁMARA DE COMERCIO
ESLOVENO ARGENTINA

BAJDA s.r.l.

SVOBODNA SLOVENIJA | Glasilo Slovencev v Argentini
Ustanovitelj: Miloš Stare
Lastnik: društvo Zedinjena Slovenija
Predsednik: Jure Komar

Uredniška ekipa:
Jože Jan, Tomi Kastelic, Sofi Komar,
Lucijana Vombergar in Leila Erjavac

SVOBODNA SLOVENIJA / ESLOVENIA LI BRE
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires - Argentina
email: svobodna.ba@gmail.com
www.svobodnaslovenija.com.ar